KRAJOWY URZĄD PRACY
CENTRUM METODYCZNE INFORMACJI
I PORADNICTWA ZAWODOWEGO

System szkolenia, kształcenia i poradnictwa zawodowego w krajach Europy

NIEMCY

Krajowy Urząd Pracy
Departament Szkolenia Kadr
ul. Tamka 1, 00-349 Warszawa

Zeszyty informacyjno-metodyczne doradcy zawodowego – zeszyt 21

„System szkolenia, kształcenia i poradnictwa zawodowego w krajach Europy – Niemcy"

Tłumaczenie:
Prof. dr hab. Wanda Rachalska
Grażyna Morys-Gieorgica, Paulina Bogdańska

Projekt okładki:
Elżbieta Piwowarczyk

© Copyright by Krajowy Urząd Pracy, Warszawa 2002-03-23

Wydawca:
Krajowy Urząd Pracy
ul. Tamka 1, 00-349 Warszawa

ISBN 83-86313-97-8

Publikacja współfinansowana ze środków Programu Leonardo da Vinci

Wydawnictwo i Zakład Poligrafii Instytutu Technologii Eksploatacji
26-600 Radom, ul. K. Pułaskiego 6/10, tel. centr. 364-42-41, fax 3644765
e-mail: instytut @itee.radom.pl, http://www.itee.radom.pl
983

SPIS TREŚCI

Od wydawcy 5

WPROWADZENIE 6

A. ŹRÓDŁA INFORMACJI DLA PRAKTYKÓW PORADNICTWA 7
A.1. Informacje wstępne 7
A.1.1. Europejskie Centra Poradnictwa Zawodowego 7
A.1.2. Współpraca międzynarodowa Federalnego Urzędu Pracy 7
A.2. Inne punkty kontaktowe oraz źródła informacji dla praktyków poradnictwa zawodowego 8
A.2.1. Ministerstwa, instytucje, organizacje 8

B. EDUKACJA I SZKOLENIE ZAWODOWE **10**
B.1. Podstawowe informacje 10
B.1.1. Edukacja i kształcenie początkowe 10
B.2. Edukacja obowiązkowa 13
B.3. Typy szkół wyższego szczebla edukacji na poziomie średnim 13
B.4. Początkowa edukacja zawodowa 14
B.4.1. System dualny 14
B.4.2. Dzienne szkolenie zawodowe 14
B.5. Szkolnictwo wyższe 15
B.5.1. Uniwersytety 15
B.5.2. Inne szkoły wyższe 16
B.5.3. Możliwości przejścia do innego typu instytucji edukacyjnych 17
B.5.4. Zagraniczni kandydaci 17
B.6. Pomoc dla niepełnosprawych młodych ludzi 17
B.7. Kształcenia na odległość 18
B.8. Kształcenie językowe dla obcokrajowców 18

C. EDUKACJA I KSZTAŁCENIE DLA DOROSŁYCH **19**
C.1. Kształcenie ogólne 19
C.2. Warunki uczestnictwa 19
C.3. Kontynuacja kształcenia zawodowego 19
C.4. Urlop edukacyjny 21

D. PORADNICTWO ZAWODOWE **23**
D.1. Struktura i grupy docelowe usług w zakresie poradnictwa zawodowego 23
D.2. Dodatkowe informacje 25
D.3. Instytucje badawcze 26
D.4. Usługi w zakresie międzynarodowego pośrednictwa pracy 26

E. TRANSNACJONALNE PROGRAMY W DZIEDZINIE EDUKACJI, KSZTAŁCENIA ZAWODOWEGO, POŚREDNICTWA ORAZ PRAKTYKI ZAWODOWEJ **27**
E.1. INSTYTUCJE KOORDYNUJĄCE PROGRAMY UNII EUROPEJSKIEJ 27

F. RYNEK PRACY **28**
F.1. Płace i wynagrodzenia 28
F.2. Służby zatrudnienia 28
F.3. Praca czasowa 28
F.4. Praca Au pair 29

ZAŁĄCZNIK – ADRESY 30
BIBLIOGRAFIA 44
ADRESY NIEMIECKICH NARODOWYCH CENTRÓW ZASOBÓW PORADNICTWA ZAWODOWEGO 46

Od wydawcy

W zeszycie tym znajdziecie Państwo podstawowe informacje dotyczące systemów szkolenia, kształcenia i poradnictwa zawodowego w Republice Federalnej Niemiec. Wielu polskich obywateli zainteresowanych jest możliwościami kształcenia na uczelniach niemieckich oraz dokształcania się w instytucjach szkolących tego kraju. W prezentowanym zeszycie znajdują się również informacje o specjalnych Europejskich Centrach Poradnictwa Zawodowego, których w tym kraju jest 24. Jedno z nich – działające we Frankfurcie nad Odrą, zajmuje się współpracą z Polską.

Materiały zawarte w tym zeszycie pochodzą z różnych źródeł, ale głównym jest witryna internetowa sieci Euroguidance (www.euroguidance.org.uk); niektóre informacje (w tym mapa niemieckich urzędów pracy) – pochodzą z materiału informacyjnego wydanego przez Federalny Urząd Pracy w języku angielskim pt. *Services for the employment market.* Changing times for the Bundesanstalt für Arbeit. Tabele z dokładnymi adresami Europejskich Centrów Poradnictwa Zawodowego otrzymaliśmy dzięki uprzejmości kolegów z Europejskiego Centrum Poradnictwa Zawodowego we Frankfurcie nad Menem.

Mamy nadzieję, że w zeszycie tym znajdziecie Państwo wiele użytecznych informacji wspierających aspiracje zawodowe Waszych klientów.

Centrum Metodyczne Informacji
i Poradnictwa Zawodowego

EUROPEJSKI PORADNIK DLA DORADCÓW ZAWODOWYCH NIEMCY

WPROWADZENIE

Powierzchnia Republiki Federalnej Niemiec wynosi 357,022 km².
Liczba mieszkańców według stanu na lipiec 2001r. wynosiła 83 029 536.
Udział procentowy cudzoziemców w populacji kształtuje się na poziomie 8,8%.
Gęstość zaludnienia wynosi 229 osób na km².
Stolicą jest Berlin, który liczy 3,47 mln mieszkańców.

A. ŹRÓDŁA INFORMACJI DLA PRAKTYKÓW PORADNICTWA

A.1. INFORMACJE WSTĘPNE

Sprawy związane z poradnictwem zawodowym i pośrednictwem pracy leżą w gestii Federalnego Urzędu Pracy (Bundesanstalt für Arbeit-BA), który kieruje pracą sieci urzędów pracy (Arbeitsämter). Usługi w zakresie poradnictwa i informacji zawodowej świadczone są przez doradców w Centrach Informacji Zawodowej (Berufsinformationszentrum- BIZ). Więcej informacji o pracy tych centrów można znaleźć w rozdziale dotyczącym poradnictwa zawodowego. Obok informacji krajowych w każdym centrum można uzyskać informacje dotyczące możliwości kształcenia i szkolenia w innych krajach europejskich; znajdują się tutaj również informacje o programach realizowanych w ramach Unii Europejskiej. Instytucjami odpowiedzialnymi za gromadzenie i udostępnianie informacji związanych z możliwościami kształcenia i szkolenia za granicą są Europejskie Centra Poradnictwa Zawodowego.

A.1.1. Europejskie Centra Poradnictwa Zawodowego (Europäisches Berufsberatungszentrum – EBZ)

We wszystkich krajach Unii Europejskiej istnieją tzw. Narodowe Centra Zasobów Poradnictwa Zawodowego odpowiedzialne za gromadzenie i wymianę informacji związanych z ponadnarodową mobilnością w dziedzinie kształcenia, szkolenia oraz praktyk zawodowych pomiędzy państwami członkowskimi Unii oraz krajami przedakcesyjnymi. W Niemczech mamy unikalną sytuację, jeśli chodzi o organizację usług tego typu centrów, gdyż w wybranych urzędach pracy powołano tu tzw. bliźniacze centra (aktualnie jest ich 25), które specjalizują się w wymianie informacji z jednym lub kilkoma państwami. Na przykład współpracą z Polską zajmuje się centrum we Frakfurcie nad Menem.

Adresy Europejskich Centrów Poradnictwa Zawodowego znajdują się na końcu publikacji.

A.1.2. Współpraca międzynarodowa Federalnego Urzędu Pracy

Począwszy od 1989 r. Federalny Urząd Pracy (BA) w imieniu rządu federalnego realizuje działania wspierające kraje Europy Środkowowschodniej w zakresie reorganizacji ich służb zatrudnienia. Ponadto BA uczestniczył i nadal

bierze udział w projektach wspierających następujące kraje: Rumunię, Turcję, Bośnię i Hercegowinę, a także niektóre kraje azjatyckie: Chiny, Mongolię, Tajlandię, Wietnam i Sri Lankę. Projekty te finansowane są przez Unię Europejską, Bank Światowy i inne organizacje międzynarodowe.

Transfer wiedzy odbywa się głównie poprzez wysyłanie niemieckich ekspertów do różnych krajów, poprzez organizowanie wizyt zagranicznych ekspertów w Niemczech oraz poprzez realizację projektów modelowych. Przekazywane przez BA informacje i własne doświadczenia powinny umożliwiać personelowi służb zatrudnienia we wspieranych krajach opracowanie i realizację projektów rozwoju lub reformy usług zatrudnienia we własnym kraju. Standardy zawodowe wypracowane przez BA zostały przejęte również przez Bank Światowy i wykorzystane w projektach rozwijanych w Rosji, Rumunii i Turcji i są uznawane za wzorcowe do wykorzystania przez inne kraje.

Ważną dziedziną współpracy międzynarodowej jest udział BA w międzynarodowych i ponadnarodowych organizacjach, takich jak: Unia Europejska, Międzynarodowe Służby Zatrudnienia czy Międzynarodowe Stowarzyszenie Bezpieczeństwa Socjalnego. Od stycznia 1999 r. BA jest również członkiem Światowego Stowarzyszenia Publicznych Służb Zatrudnienia, z siedzibą w Genewie, odegrał też znaczącą rolę w jego założeniu. Głównym celem Stowarzyszenia jest umożliwienie wymiany doświadczeń w skali międzynarodowej.

A.2. INNE PUNKTY KONTAKTOWE ORAZ ŹRÓDŁA INFORMACJI DLA PRAKTYKÓW PORADNICTWA ZAWODOWEGO

A.2.1. Ministerstwa, instytucje, organizacje

BMA – Bundesministerium für Bildung, Wissenschaft und Sozialordnung (Federalne Ministerstwo Pracy i Spraw Społecznych).

BMBFT – Bundesministerium für Bildung, Wissenschaft, Forschung und Technologie (Federalne Ministerstwo Edukacji, Nauki, Badań i Technologii).

BA – Bundesanstalt für Arbeit (Federalny Urząd Pracy).

Federalny Urząd Pracy jest odpowiedzialny za poradnictwo zawodowe oraz za szkolenia i pośrednictwo pracy (C.1).

BIBB – Bundesinstitut für Berufsbildung (Federalny Instytut ds. Szkolenia Zawodowego).

Instytut ten wchodzi w skład Federalnego Ministerstwa Edukacji i Nauki. (patrz pkt.D.).

BLK – Bund-Länder-Kommission für Bildungsplanung und Forschungsförderung
(Federalna i Landowa Komisja ds. Planowania Edukacji i Promocji Badań).

DAAD – Deutscher Akademischer Austauschdienst.
(Niemieckie Akademickie Biuro Wymiany).
Centralna instytucja odpowiedzialna za informację i dokumentację, organizująca pośrednictwo, wymianę personelu akademickiego z zagranicą.

Goethe-Institut (Instytut Goethego)
Instytucja promująca język niemiecki poprzez organizowanie kursów językowych i wydarzeń kulturalnych.

KMK – Standige Konferenz der Kultusminister der Länder in der Bundesrepublik Deutschland
(Stała Konferencja Ministrów Edukacji i Spraw Kultury Landów Republiki Federalnej Niemiec).
Centralny urząd ds. zagranicznych systemów edukacji usytuowany w Sekretariacie KMK orzekający o porównywalności i ocenie zagranicznych certyfikatów i dyplomów.

ZVS – Zentrale für die Vergabe von Studienplätzen (Centralny Urząd Podziału Miejsc Studenckich).

B. EDUKACJA I SZKOLENIE ZAWODOWE

B.1. PODSTAWOWE INFORMACJE

Jeśli chodzi o strukturę, organizację, administrację i finansowanie, system szkolny i uniwersytecki nadzorowany jest wspólnie przez Ministerstwa Edukacji i Spraw Kultury oraz senatorów ds. kultury. W większości landów system szkolnictwa wyższego podlega Ministerstwom Nauki.

Rząd Federalny sprawuje władzę legislacyjną w zakresie poza szkolnego szkolenia zawodowego, świadczeń związanych ze szkoleniami i generalnych pryncypiów dotyczących systemu szkolnictwa wyższego. BMBFT –Bundesministerium für Bildung, Wissenschaft, Forschung und Technologie (Federalne Ministerstwo Edukacji, Nauki, Badań i Technologii) jest również odpowiedzialne za szkolenia naukowe i inne dziedziny akademickie.

B.1.1. Edukacja i kształcenie początkowe

Obowiązujący w Niemczech system edukacyjny zakłada istnienie pewnych różnic w poszczególnych landach. Wymagania formalne są takie same we wszystkich landach.

1) W niektórych landach istnieją klasy przejściowe pomiędzy przedszkolem a szkołą podstawową (klasy przedszkolne, przedszkola szkolne). W Berlinie, gdzie szkoła podstawowa rekrutuje dzieci, które ukończyły 6 lat, te klasy nie funkcjonują.
2) Kształcenie niepełnosprawnej młodzieży realizowane jest, zgodnie ze stopniem jej niepełnosprawności, w klasach specjalnych w ramach głównego nurtu edukacji.
3) We wszystkich landach, z wyjątkiem Bawarii, gdzie klasy przedszkolne są pilotowane, i Berlina, klasy 5 i 6 są częścią szkoły podstawowej.
4) W niektórych landach szkoły ogólne są normalnym typem szkół, np.: Hauptschule (niższe szkoły średnie), Realschule (szkoły średnie średniego stopnia), Gymnasium (wyższe szkoły średnie lub szkoły przygotowujące do college'u); w innych landach szkoły ogólne są raczej szkołami nieobowiązkowymi, specjalną formą w obrębie szkoły czy też projektem pilotażowym.
5) Szkoły zawodowe dzienne – obowiązują w nich zróżnicowane zasady rekrutacji, czas trwania nauki i certyfikaty związane z zakończeniem nauki.
6) Zarówno w szkołach dziennych, jak i w tych, które działają w systemie dualnym, istnieje możliwość odbywania praktyk zawodowych.
7) Licea wieczorowe i dzienne szkoły dla dorosłych zapewniają dostęp do uniwersytetów.

PODSTAWOWA STRUKTURA SYSTEMU EDUKACJI W RFN

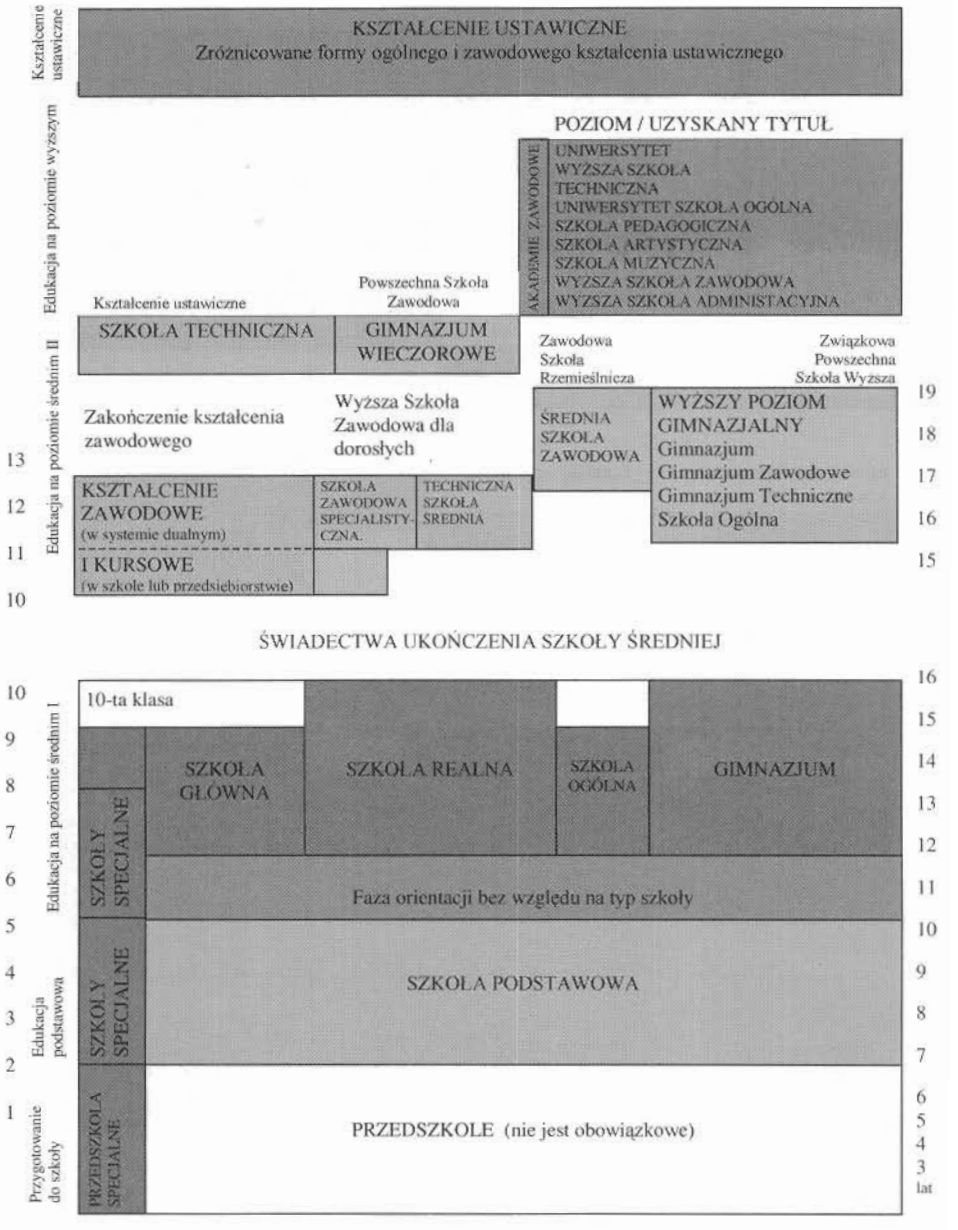

PODSTAWOWA STRUKTURA SYSTEMU EDUKACJI W RFN

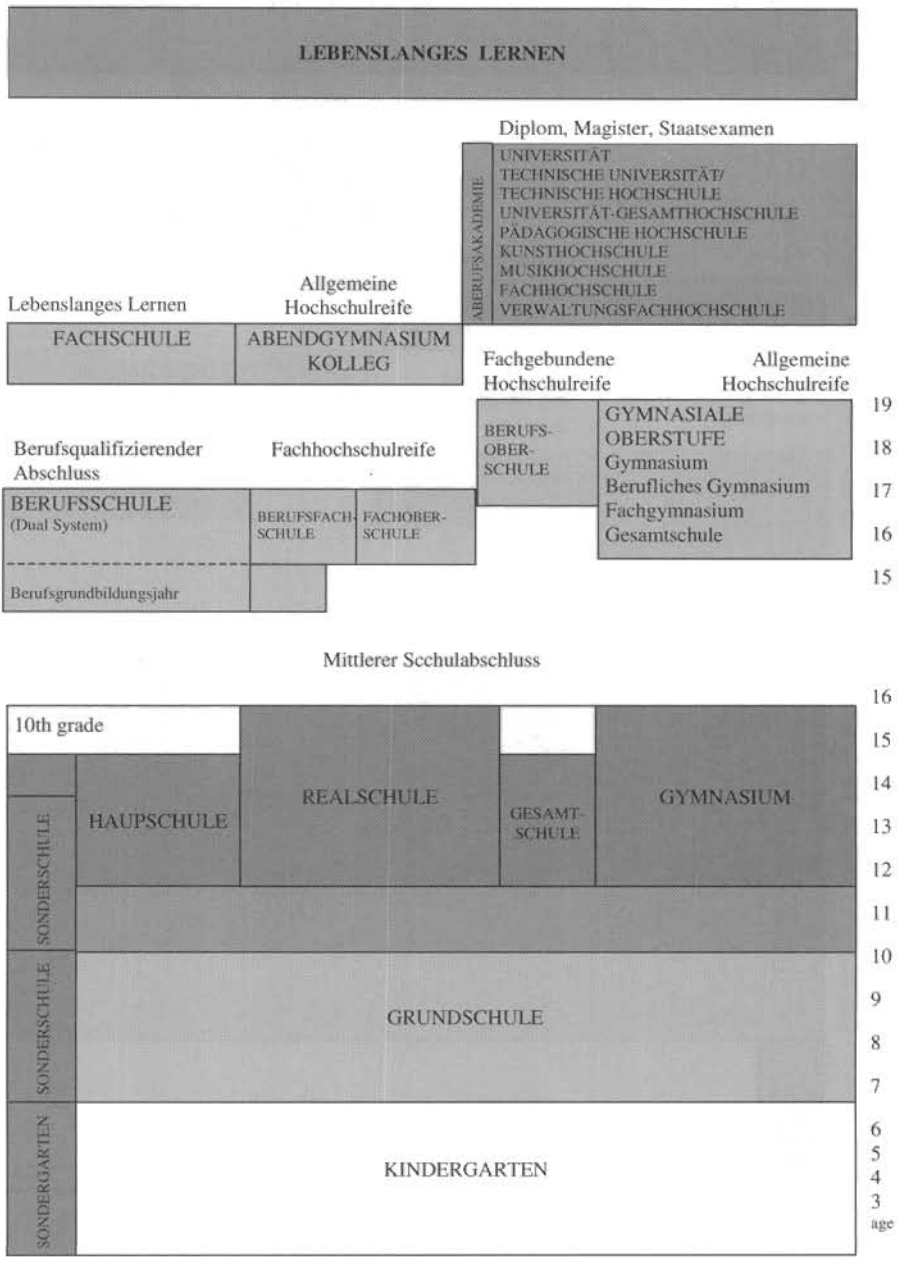

B.2. EDUKACJA OBOWIĄZKOWA

Obowiązek szkolny w Republice Federalnej Niemiec rozpoczyna się dla wszystkich dzieci w szóstym roku życia i trwa w zasadzie 12 lat, w tym jest 9 lat nauki w szkole podstawowej (Hauptschule). Po uzyskaniu świadectwa szkoły podstawowej uczniowie mają dwie możliwości: spędzić trzy lata w szkole zawodowej lub kontynuować naukę w szkole ogólnokształcącej.

System szkolny podzielony jest na następujące poziomy:

- poziom podstawowy (klasy od 1 do 4 lub 6 szkoły podstawowej),
- poziom średni I (klasy od 5 lub 7 do 10 – Hauptschule lub Realschule, Gymnasium i szkoły ogólnokształcące),
- poziom średni II (klasy od 11 do 13 – w niektórych landach, klasy od 11 do 12 w szkołach policealnych, kształcenie zawodowe w szkole i w systemie dualnym).

Trzeci sektor (uniwersytety, wyższe szkoły techniczne, szkoły techniczne) to etap po szkoleniu i kształceniu na poziomie średnim II.

Drugi nurt edukacji (zweiter Bildungsweg) oferuje osobom dorosłym możliwość zdobywania umiejętności szkolnych w wieku późniejszym w szkołach wieczorowych, szkołach zawodowych umożliwiających kontynuowanie nauki, kursach/ szkołach dla dorosłych (Volkshochschulen). Te instytucje są zazwyczaj instytucjami publicznymi i nie pobierają opłat za naukę.

Rok szkolny podzielony jest na dwa sześciomiesięczne okresy. Nauka na poziomie podstawowym oraz średnim I i II odbywa się głównie w klasach.

B.3. TYPY SZKÓŁ WYŻSZEGO SZCZEBLA EDUKACJI NA POZIOMIE ŚREDNIM

Szkolnictwo średnie realizowane jest w ramach trzech ścieżek:

- Hauptschule,
- Realschule,
- Gymnasium.

Istnieje również możliwość kształcenia się w szkole ogólnej, która łączy trzy typy szkół w jednej instytucji (patrz szkoła ogólna). Szkoły specjalne zapewniają uczniom możliwości nauki o ograniczonych możliwościach oraz niepełnosprawnym. Zakłada się, że uczniowie mogą przechodzić pomiędzy różnymi typami szkół.

Klasy 5 i 6 we wszystkich typach szkół są traktowane jako pojedyncza jednostka organizacyjna, stanowiąca okres próbny, który pozwala ocenić jaki typ szkoły jest odpowiedni dla danego ucznia.

Nauka w *Hauptschule* trwa tyle co całe dzienne obowiązkowe kształcenie podstawowe (9 klas). Uczniowie mogą także uczęszczać do dziennych szkół zawodowych, gdzie mogą uzyskać certyfikat na średnio zaawansowanym po-

ziomie I (mittlere Bildungsabsschluss) lub kwalifikacje niezbędne do nauki w szkole policealnej (Gymnasiale Oberstufe), często w specjalnej 10 klasie.

Realschule prowadzi uczniów do 10 klasy i daje szansę uzyskania certyfikatu na średnio zaawansowanym poziomie I. Ukończenie nauki na tym poziomie stwarza różne możliwości edukacyjne w szkołach dziennych. Jednakże większość osób opuszczających szkoły wybiera szkolenie zawodowe w systemie dualnym. W niektórych przypadkach mogą być rozwijane kwalifikacje potrzebne w związku z podjęciem nauki w szkole policealnej.

Gymnasium (szkoła policealna) prowadzi do 13 klasy i egzaminu maturalnego (Abitur), które są wymagane w przypadku zamiaru kontynuowania nauki na uniwersytecie.

B.4. POCZĄTKOWA EDUKACJA ZAWODOWA

B.4.1. System dualny

Większość form początkowej edukacji zawodowej realizowana jest w ramach systemu dualnego. Główną cechą tego systemu jest połączenie szkolenia zawodowego w przedsiębiorstwie (komponent praktyczny) i szkolenia w szkole zawodowej (komponent teoretyczny). Przedmioty szkolne również wykładane są w systemie part-time (jeden lub dwa dni tygodniowo w szkole zawodowej) lub w blokach (trwających kilka tygodni). Zgodnie z regulacjami prawnymi dotyczącymi szkolenia zawodowego (Berufsbildungsgesetz – BBIG) dla każdego zawodu zostały opracowane specjalne regulacje dotyczące kształcenia. Są dwa sposoby na znalezienie miejsca, w którym można odbyć szkolenie zawodowe. Po pierwsze – należy zgłosić się do centrum informacji zawodowej usytuowanego przy urzędzie pracy (Arbeitsämter), druga możliwość to złożenie aplikacji bezpośrednio w przedsiębiorstwie, które oferuje szkolenie zawodowe. W tym przypadku nie ma żadnych wstępnych wymagań, przyjęcie jest uzależnione od decyzji podjętej przez przedsiębiorstwo. Szkolenie trwa dwa do trzech i pół roku w zależności od zawodu. Ten okres może zostać skrócony w pewnych okolicznościach, np.: jeśli widoczne są związki z poprzednim szkoleniem. Odpowiedni końcowy certyfikat jest potwierdzeniem ukończenia szkolenia z pozytywnym wynikiem.

B.4.2. Dzienne szkolenie zawodowe

Oprócz szkolenia zawodowego w ramach systemu dualnego istnieje również możliwość kształcenia się w ramach dziennego systemu szkolenia zawodowego w szkołach. Dzienne szkoły zawodowe oferują także możliwość uzyskania kwalifikacji niezbędnych do podjęcia studiów wyższych szkołach akademickich.

W poszczególnych landach mamy do czynienia ze zróżnicowaniem pod względem warunków kształcenia w szkołach, jak również natury, struktury

i kryteriów oceny. Istnieją procedury, które pozwalają na wzajemne porównywanie kwalifikacji pomiędzy poszczególnymi landami.

Młodzi ludzie nie posiadający końcowego certyfikatu szkoły podstawowej (Hauptschule) i osoby bezrobotne mają dwie możliwości do wyboru:

- *Berufsvorbereitungsjahr* – rok szkolenia przygotowującego do zawodu, który daje możliwość odbycia podstawowego szkolenia zawodowego i uzyskania kwalifikacji.
- *Berufsgrundbildungsjahr* lub *Berufsgrundschuljahr* – rok podstawowego szkolenia zawodowego lub rok podstawowej szkoły zawodowej.

Zapewnia podstawowe kompetencje w specyficznym obszarze związanym z pracą i przygotowuje do końcowego certyfikatu Hauptschule.

Po uzyskaniu końcowego certyfikatu Hauptschule lub Realschule istnieje możliwość kontynuowania nauki w dziennym systemie szkolenia zawodowego w następujących typach szkół:

- *Berufsfachschulen* (szkoła zawodowa) – jest to szkoła dzienna trwająca od 1 roku do 3 lat w zależności od dziedziny szkolenia i oferowanych kwalifikacji. Regułą jest, że jednoroczna szkoła zawodowa zapewnia podstawowe szkolenie zawodowe wymagane w systemie dualnym. Dwu- i trzyletnie kursy szkoleniowe oferują końcowe certyfikaty kwalifikacji w danym zawodzie, których nie można uzyskać w systemie dualnym.
- *Fachoberschulen* (techniczna szkoła średnia) – jest to szkoła dzienna trwająca 1–2 lata. Ukończenie jej zapewnia przejście do *Fachhochschulen* – wyższej szkoły technicznej.
- *Fachschulen* (szkoła techniczna) – oferuje wysoce wyspecjalizowane szkolenie zawodowe oraz edukację ogólną. Wymagania związane z przyjęciem do szkół tego typu obejmują: ukończenie szkolenia zawodowego i posiadanie praktycznego doświadczenia związanego z pracą. Niektóre *Fachschulen* oferują możliwość uzyskania kwalifikacji wymaganych przez Fachoberschule i/lub *Fachhochschule*.

B.5. SZKOLNICTWO WYŻSZE

B.5.1. Uniwersytety

Z około 240 szkół wyższych mniej więcej połowa to szkoły akademickie czyli uniwersytety i akademie lub szkoły techniczne (*Technische Universitäten, Technische Hochschulen*) oraz akademie lub szkoły artystyczne (*Kunsthochschulen*), szkoły teologiczne, wyższe szkoły pedagogiczne (*Pädagogische Hochschulen*), dwie *Akademie Bundeswehry* (akademie sił zbrojnych) i szkoły ogólne (*Gesamthoschulen*).

Zajęcia uniwersyteckie trwają minimum osiem semestrów podzielonych na trwający cztery semestry kurs podstawowy (Grundstudium) i cykl główny

(Hauptstudium), trwający przynajmniej następne cztery semestry. Większość studentów potrzebuje dłuższego czasu, aby ukończyć studia.

Studenci, którzy ukończą Grundstudium otrzymują świadectwo Zwischenprüfung albo certyfikat – Vordiplom.

Hauptstudium kończy się dyplomem (Diplom), magisterium (Magister) lub egzaminem państwowym (Staatsexamen).

Te akademickie instytucje usytuowane są w systemie szkolnictwa wyższego wyżej w rankingu niż wyższe szkoły zawodowe (Fachhochschulen).

B.5.2. Inne szkoły wyższe

Fachhochschulen (Wyższe Szkoły Zawodowe) koncentrują się na jednostkowych przedmiotach lub grupach przedmiotów, np.: Wyższe Szkoły Administracji, Pracowników Społecznych, Inżynierskie.

Zajęcia w tego typu szkołach trwają 8–9 semestrów. Kończący je certyfikat nosi nazwę Dyplom (Diplom FH).

Berufsakademien zostały ostatnio powołane w kilku krajach federalnych. Prowadzą one kursy przemienne, na których studenci dzielą swój czas pomiędzy szkołę i przedsiębiorstwo lub instytucję, która ich zatrudnia. Warunkiem przyjęcia do tej szkoły jest posiadanie świadectwa ukończenia gimnazjum (Abitur). Studenci podpisują kontrakt szkoleniowy z przedsiębiorstwem i otrzymują wynagrodzenie (Ausbildungsvergütung). Programy szkoleniowe zostały silnie zorientowane na pracę i są oferowane we wszystkich dziedzinach włączając przemysł i pracę społeczną.

Zajęcia w tego typu szkołach trwają trzy lata. Świadectwo ukończenia szkoły nazywa się Dyplom (Diplom BA).

Możliwości oferowane przez przemysł. Przemysł oferuje specjalne kursy szkoleniowe, szczególnie dla abiturientów (absolwentów szkół policealnych). Zazwyczaj są one ustrukturyzowane zgodnie z zasadą dualności (patrz B.3.1). Kształcenie praktyczne jest naprzemienne ze studiami teoretycznymi.

Ta charakterystyczna kombinacja teoretycznego akademickiego nauczania i praktycznego szkolenia zawodowego jest alternatywą dla studiów uniwersyteckich. Treści i struktura kształcenia jest uzależniona od posiadanego wykształcenia. Można w ten sposób nabywać kwalifikacji w następujących zawodach:

- Asystent biznesu (asystent handlowy),
- Manager handlowy,
- Ekonomista biznesowy,
- Manager technologii informacyjnej,
- Asystent matematyczno-techniczny,
- Asystent inżynieryjny,
- Inżynier.

B.5.3. Możliwości przejścia do innego typu instytucji edukacyjnych

Generalnie, świadectwa ukończenia wyższych szkół zawodowych pozwalają na podjęcie studiów o zbliżonym profilu na poziomie akademickim, a lata spędzone w wyższych szkołach zawodowych zazwyczaj są uznawane.

B.5.4. Zagraniczni kandydaci

Zarówno Akademickie Biura ds. Zagranicznych (Akademische Auslandsämter), które znajdują się przy szkołach wyższych jak również Niemiecki Akademicki Serwis ds. Stażów (Deutssche Akademische Austauschdienst) uddzielają informacji o warunkach przyjęcia na studia i opłatach.

W końcu lat 80. liczba studentów zagranicznych w niemieckich szkołach wyższych wynosiła ponad 90 000.

B.6. POMOC DLA NIEPEŁNOSPRAWNYCH MŁODYCH LUDZI

Osoby spełniające następujące warunki:
- zagraniczni praktykanci,
- niemieccy uczniowie z trudnościami w uczeniu się,
- uczniowie znajdujący się w trudnych warunkach, którzy wymagają specjalnego wsparcia ze względu na edukacyjne lub społeczne problemy, mogą liczyć na pomoc w zakresie poradnictwa zawodowego, jeżeli ułatwi im to podjęcie, kontynuację lub ukończenie programu szkolenia zawodowego.

Istnieją specjalne programy zaadresowane do specyficznych odbiorców z grupy stażystów i pracowników mające na celu wzmocnienie ich motywacji do kształcenia oraz zdolności rywalizacyjnych.

Informacje uzupełniające:

Beruf Aktuell (Praca dzisiaj), wydana przez Federalny Urząd Pracy (*Bundesanstalt für Arbeit - BA*).

Bildung und Wissenschaft in Deutschland West (Edukacja i Nauka w Zachodnich Niemczech).

Ausbildung und Beruf (Kształcenie i Praca), wydana przez Federalny Urząd Pracy (*Bundesanstalt für Arbeit).*

Jest to informacyjna broszura przedstawiająca prawa i obowiązki w trakcie kształcenia zawodowego.

Bundesausbildungsförderungsgesetz (BAföG) (Federalne Prawo dot. pomocy w trakcie edukacji i dokształcania).

BAföG '96/97- Gesetz und Beispiele (Prawo i przykłady).

was? wieviel? wer? (Co? Jak? Kto?).

B.7. KSZTAŁCENIE NA ODLEGŁOŚĆ

(patrz C. Edukacja ustawiczna)

B.8. KSZTAŁCENIE JĘZYKOWE DLA OBCOKRAJOWCÓW

Prywatne i publiczne instytucje edukacji ustawicznej oferują pełny zakres usług w zakresie kształcenia językowego obcokrajowców.

Wśród tych instytucji *Volkshochschulen* (Ludowe szkoły wyższe) zasługują na specjalną uwagę ze względu na fakt, iż posiadają najtańszą ofertę wśród instytucji kształcących w zakresie języka niemieckiego.

Funkcjonują także niezliczone prywatne szkoły języka niemieckiego, adresy których są dostępne na żółtych stronach książki telefonicznej.

Działające w Niemczech i za granicą Instytuty Goethego oferują kursy języka niemieckiego na wszystkich poziomach.

Również wiele instytucji szkolnictwa wyższego oferuje kursy językowe dla obcokrajowców. Informację o nich można uzyskać w działach zagranicznych uczelni (Akademisches Auslandsamt).

C. EDUKACJA I KSZTAŁCENIE DOROSŁYCH

C.1. KSZTAŁCENIE OGÓLNE

Kształcenie ustawiczne stwarza wiele możliwości uczenia się, różniących się znacznie nie tylko ze względu na grupy odniesienia i strukturę świadczeń, ale także, jeżeli chodzi o treść i cele. Jak wskazują badania zainteresowań społecznych, dotyczących kształcenia zawodowego i ogólnego, kształtują się one na zbliżonym poziomie. Większość świadczących usługi w zakresie edukacji ustawicznej stanowią *Volshochschulen* (szkoły kształcące dorosłych) oraz kościoły katolickie i protestanckie. Istnieje wiele innych instytucji świadczących usługi w zakresie nauczania języka niemieckiego, takich jak: szkoły językowe, instytucje edukacyjne prowadzone przez związki zawodowe, w zakresie edukacji ustawicznej wspierane przez przemysł. Edukacją ustawiczną zajmują się również centra nauczania na odległość, które zapewniają szeroki zakres usług zarówno pod względem programowym, jak też wystawianych świadectw.

C.2. WARUNKI UCZESTNICTWA

Jedną z konsekwencji tej różnorodności oferty w zakresie edukacji ustawicznej jest fakt, że nie ma ogólnej informacji dotyczącej warunków uczestnictwa. Edukacja ustawiczna jest w zasadzie dostępna dla wszystkich, szczególnie jeśli chodzi o edukację ogólną. Ograniczenia mogą występować np. w tych dziedzinach, gdzie są konieczne specyficzne zawodowe lub ogólne kwalifikacje czy też przewidziane jest wsparcie finansowe (patrz. C.3).

C.3. KONTYNUACJA KSZTAŁCENIA ZAWODOWEGO

W przeciwieństwie do wielu innych dziedzin systemu edukacyjnego (podstawowego, średniego i wyższego) edukacją ustawiczną zajmują się liczne organizacje i instytucje.

Istnieją dwa jej główne rodzaje:

- edukacja ogólna i polityczna,
- kształcenie zawodowe.

Kształcenie ustawiczne w zakresie ogólnym i politycznym obejmuje wszystkie te dziedziny, które nie są ukierunkowane bezpośrednio na wykorzystanie w pracy. Kształcenie ustawiczne w zakresie edukacji zawodowej daje

uczestnikom szansę dalszej kariery, dokonania zmiany w dziedzinie zawodowej lub poprawy szans w ich pracy.

Więcej niż połowa środków przeznaczonych na kontynuację kształcenia zawodowego jest wspierana i finansowana przez przedsiębiorstwa. Zajęcia często odbywają się w godzinach pracy. Pracodawcy mogą zwalniać pracowników z pracy podczas trwania szkolenia. Federalny Urząd Pracy dostarcza finansowego wsparcia na podstawie prawa do rozwoju zawodowego (Arbeitsförderungsgestz-AFG).

Dodatkowe informacje na poziomie krajowym:

BMBFT – Bundesministerium für Bildung, Wissenschaft, Forschung und Technologie (Federalne Ministerstwo Edukacji, Nauki, Badań i Technologii).

BA – Bundesanstalt für Arbeit (Federalny Urząd Pracy).

BIBB – Bundesinstitut für Berufliche Bildung (Federalny Instytut ds. Edukacji Zawodowej).

Dodatkowe informacje w poszczególnych landach:

Badenia–Wirtembergia (*Baden-Württemburg*):
Ministerstwo Kultury i Sportu (*Ministerium für Kultur und Sport*),
Ministerstwo Nauki i Badań (*Ministerium für Wissenschaft und Forschung*).

Bawaria (Bavaria):
Ministerstwo Edukacji, Kultury, Nauki i Sztuki (*Staatsministerium für Unterricht, Kultus, Wissenschaft und Kunst*).

Berlin:
(Senatsverwaltung für Arbeit, Berufliche Bildung und Frauen) Senacka Administracja Pracy, Edukacji Zawodowej i Kobiet,
(Senatsverwaltung für Schule, Jugend und Sport) Senacka Administracja Szkół, Młodzieży i Sportu.

Brandenburgia (Brandenburg):
Ministerstwo Edukacji, Młodzieży i Sportu (*Ministerium für Bildung, Jugend und Sport*).
Ministerstwo Nauki, Badań i Kultury (*Ministerium für Wissenschaft, Forschung und Kultur*).

Brema (Bremen):
Senat ds. Edukacji i Nauki (*Senator für Bildung und Wissenschaft*).

Hamburg:
Urząd ds. Szkół, Młodzieży i Kształcenia Zawodowego (*Behörde für Schule, Jugend und Berufsbildung*),
Urząd ds. Nauki i Badań (*Behörde für Wissenschaft und Forschung*).

Hesja (Hessen):
Ministerstwo Edukacji i Kultury (*Kultusministerium),*
Ministerstwo Nauki i Sztuki (*Ministerium für Wissenschaft und Kunst*).

Meklemburgia (Mecklenburg-Vorpommern):
Ministerstwo Edukacji i Kultury (*Kulturministerium).*

Dolna Saksonia (Lower-Saxony):
Ministerstwo Edukacji i Kultury (*Kulturministerium,*
Ministerstwo Nauki i Kultury (*Ministerium für Wissenschaft und Kultur*).

Północna Westfalia (North Rhine-Westpalia):
Ministerstwo Edukacji i Kultury (*Kulturministerium),*
Ministerstwo ds. Nauki i Badań (*Ministerium für Wissenschaft und Forschung*).

Nadrenia Palatynat (Rhineland-Palatinate):
Ministerstwo Edukacji i Kultury (*Ministerium für Bildung und Kultur*),
Ministerstwo Nauki i Edukacji Ustawicznej (*Ministerium für Wissenschaft und Weiterbildung*).

Sara (Saarland):
Ministerstwo Edukacji i Sportu (*Ministerium für Bildung und Sport*),
Ministerstwo Nauki i Kultury (*Ministerium für Wissenschaft und Kultur*).

Saksonia (Saxony):
Ministerstwo Kultury (*Staatsministerium für Kultur*),
Ministerstwo Nauki i Sztuki (*Staatsministerium für Wissenschaft und Kunst*).

Saksonia Anhalt:
Ministerstwo Edukacji i Kultury (*Kultusministerium),*
Ministerstwo Nauki i Sportu (*Ministerium für Wissenschaft und Sport*).

Schleswig-Holstein:
Ministerstwo Nauki, Badań i Kultury (*Ministerium für Wissenschaft, Forschung und Kultur*),
Ministerstwo Kobiet, Edukacji, Edukacji Ustawicznej i Sportu (*Ministerium für Frauen, Bildung, Weiterbildung und Sport*).

Turyngia (Thuringia):
Ministerstwo Edukacji i Kultury (*Kultusministerium),*
Ministerstwo Nauki i Sztuki (*Ministerium für Wissenschaft und Kunst*).

C.4. URLOP EDUKACYJNY

Istnieje wiele federalnych regulacji ustawowych dotyczących opłat za urlop edukacyjny. W niektórych landach nie ma takich ustawowych regulacji, obowią-

zują one w następujących landach: Berlin, Hamburg, Hessen, Lower Saxony, Bremen, Schleswig-Holstein, North-Rhine Westphalia, Saarland and Rhineland Palatinate. Dodatkowe informacje można uzyskać w landowych Ministerstwach Edukacji i Kultury (zob. C.3) oraz BMBFT.

D. PORADNICTWO ZAWODOWE

D.1. STRUKTURA I GRUPY DOCELOWE USŁUG W ZAKRESIE PORADNICTWA ZAWODOWEGO

Zgodnie z ustawą dotyczącą promocji zatrudnienia (*Arbeitsförderungsreformgesetz – AFRG*) główną instytucją odpowiedzialną za poradnictwo karierowe, pośrednictwo w zakresie praktyk zawodowych i pośrednictwo pracy jest Federalny Urząd Pracy (Bundesanstalt für Arbeit). Począwszy od 1 stycznia 1995 roku dopuszczono także możliwość wykonywania prywatnych usług w zakresie poradnictwa zawodowego i pośrednictwa pracy. Dodatkowe informacje są dostępne w BMA i BA.

Federalny Urząd Pracy jest również odpowiedzialny za następujące dziedziny:

- rozwój kształcenia zawodowego,
- rozwój usług związanych z rehabilitacją zawodową,
- usługi związane z utrzymaniem i tworzeniem miejsc pracy,
- wypłacaniem zasiłków dla bezrobotnych oraz dla bezrobotnych z bankrutujących firm. Ponadto jest odpowiedzialny za wypłacanie świadczeń na dzieci.

Federalny Urząd Pracy jest samorządową korporacją publiczną. Jest ciałem zrzeszającym reprezentacje pracodawców, pracowników i władz publicznych.

Składa się z:

- urzędu centralnego (Hauptstelle), który mieści się w Norymbergii, ze specjalnymi departamentami ds. zadań centralnych i międzyregionalnych,
- landowych urzędów pracy,
- lokalnych biur pracy (Arbeitsämter).

Federalny Urząd Pracy, zgodnie z prawem, jest zobowiązany do zapewnienia wysokiego poziomu zatrudnienia i wzrostu na rynku pracy w celu promocji wzrostu ekonomicznego. Urząd ten dostarcza bezpośrednio wszechstronnych informacji związanych ze społecznymi stosunkami pracy, w postaci licznych publikacji dotyczących jego usług i wyników działalności. Publiczny serwis poradnictwa zawodowego udziela informacji na wszystkie pytania dotyczące kształcenia początkowego, wyboru zawodu i możliwości wsparcia finansowego. Jest również odpowiedzialny za pośrednictwo w znajdywaniu miejsc praktyk zawodowych wewnątrz systemu dualnego. Usługi w zakresie poradnictwa karierowego są bezpłatne dla użytkowników i są one finansowane z ustalonych ustawowo składek wnoszonych przez pracodawców i pracowników.

Usługi w zakresie poradnictwa i pośrednictwa są ukierunkowane na następujące cele:

- bezpieczeństwo zatrudnienia,
- wspieranie indywidualnej przedsiębiorczości,

- orientację ekonomiczną,
- skuteczne pośrednictwo pracy,
- poradnictwo we wszystkich kwestiach związanych z zatrudnieniem.

Centra Informacji Zawodowej (Berufsinformationszentrum – BIZ):

Urzędy pracy zakładają specjalne Centra Informacji Zawodowej (BIZ).

Pierwsze Centrum Informacji powstało w 1975 r. w Berlinie. Aktualnie na terenie Niemiec istnieje 180 takich Centrów. Ponadto, usługi w zakresie poradnictwa zawodowego i pośrednictwa pracy świadczone są w około 160 urzędach pracy na terenie Niemiec.

Wyposażenie i struktura centrów ukierunkowane są głównie na samoobsługę klienta. Wszyscy zainteresowani mogą uzyskać pełną informację dotyczącą różnego typu zawodów bez pomocy doradcy – poprzez przeglądanie folderów informacyjnych zawierających informacje o zawodach, książek, filmów o zawodach, kaset wideo, slajdów, programów komputerowych związanych z wyborem zawodu i dostosowaniem do pracy. Ponadto w Centrach można uzyskać informacje o możliwościach kształcenia i udziału w szkoleniach w krajach Europy, informacje o wolnych miejscach pracy i miejscach szkoleń dostępne poprzez następujące komputerowe bazy danych:

- SIS – serwis informacyjny o wolnych miejscach pracy, zawierający oferty około 400 tys. miejsc pracy w Niemczech i w Europie,
- ASIS – serwis informacyjny o miejscach szkoleń zawiera informacje o około 175 tys. takich miejsc,
- AIS – serwis informacyjny dla pracodawcy zawierający informacje o kandydatach do pracy,
- KURS – bank danych o kształceniu ustawicznym. Baza danych programu jest aktualizowana 4 razy w roku.

Powyższe banki danych są dostępne również poprzez internet. Codziennie strony internetowe www.arbeitsamt.de odwiedza ponad 200 tys. zainteresowanych osób.

Poradnictwo zawodowe

Indywidualne poradnictwo zawodowe jest udostępniane w lokalnych biurach pracy (Arbaitsämter). Doradcy zawodowi udzielają w nich następujących informacji:

- szkolenie zawodowe i zatrudnienie,
- informacje dotyczące prac specjalnych,
- dobre i złe strony różnych opcji szkoleniowych,
- możliwości wsparcia finansowego,
- edukacja ustawiczna i promocja możliwości,
- dostępne alternatywy pożądanych kursów.

Wsparcie i finansowanie edukacji i szkolenia zawodowego

Federalny Urząd Pracy jest także odpowiedzialny za wspieranie i finansowanie w instytucjach zajmujących się edukacją i szkoleniem zawodowym w stosunku do poradnictwa. Obejmuje ono:

- programy przygotowania zawodowego,
- programy towarzyszące kształceniu w trakcie pracy,
- kształcenie zawodowe w instytucjach międzybranżowych,
- kształcenie zawodowe w zakładach pracy chronionej.

Celem tych programów jest dostarczenie wielu młodym ludziom i młodym dorosłym pełnej informacji przed ich wejściem do życia zawodowego.

D.2. DODATKOWE INFORMACJE

Ministerstwa:
Federalne Ministerstwo Pracy i Spraw Społecznych (Bundesministerium für Arbeit und Socialordnung).

Inne instytucje:
Federalny Urząd Pracy (BA),
Instytut ds. Rynku Pracy i Badań Zawodów Federalnego Urzędu Pracy
Centralny Urząd Pośrednictwa Pracy (ZAV),
Regionalne Urzędy Pracy: patrz lista adresów.

Publikacje:
Literatura dotycząca poradnictwa zawodowego wydawana i osiągalna poprzez Federalny Urząd Pracy i urzędy pracy:

RÓB TO DOBRZE (MACH`S RICHTIG): Połączenie mediów z programami komputerowymi w celu przygotowania indywidualnego wyboru zawodów. Dla uczniów I poziomu szkół średnich. Wydawane corocznie.

Abi-Berufswahlmagazin (Magazyn wyboru zawodu): Informacja o możliwościach pracy dla absolwentów Gymnasium oraz Fachoberschule. Wydaje się 10 numerów rocznie.

UNI – Magazyn (Magazyn wyboru zawodu): Perspektywy dotyczące pracy i rynku pracy dla absolwentów i studentów szkół wyższych. Rocznie ukazuje się siedem numerów.

Ihre berufliche Zukunft (Twoja przyszłość zawodowa): Seria broszur o możliwościach zatrudnienia, kontynuacji kształcenia i zawodowej rehabilitacji za granicą. Regularnie aktualizowana.

Blätter zur Berufskunde (Ulotki o zawodach): Opisy różnych zawodów.

Was werden (Jak podjąć pracę):
Magazyn poradnictwa zawodowego. Informacje dotyczące wyboru pracy dla uczniów I poziomu szkół średnich.

Beruf Aktuell (Praca dzisiaj):
Krótki opis poznawania praktyk zawodowych i prac bazujący na zajęciach w Berufsfachschlen, Fachschulen, Fachhochschulen; głównie dla uczniów I poziomu szkół średnich. Aktualizowany corocznie.

Studien – und Berufswahl (Studia i wybór zawodu), wydawany przez BLK, osiągalny od wydawców K.H.Bock: Aktualizowany corocznie.

Następujące publikacje zawierające informacje ogólne dotyczące usług w zakresie poradnictwa i pośrednictwa są wydawane przez Federalny Urząd Pracy:

Poradnictwo zawodowe w Republice Federalnej Niemiec (Berufsberatung in der Bundesrepublik Deutschland).

Pośrednictwo pracy/poradnictwo. Jest przeznaczone dla poszukujących pracy i poradnictwa: zawiera informacje o usługach i dostępnej pomocy (Arbeitsvermittlung/Arbeitsberatung).

D.3. INSTYTUCJE BADAWCZE

Federalny Urząd Pracy posiada własny instytut badawczy o nazwie Instytut ds. Badań Rynku Pracy i Zawodów (Institut für Arbeitsmark - und Berufsforschung) (patrz. D.1). Siedziba urzędu głównego znajduje się w Norymberdze.

D.4. USŁUGI W ZAKRESIE MIĘDZYNARODOWEGO POŚREDNICTWA PRACY

Tego rodzaju usługi świadczone są przede wszystkim przez Centralne Służby Pośrednictwa (Zentrumarbeitsvermittlung – ZAV). ZAV znajduje miejsca dla zainteresowanych osób w ramach specjalnych międzynarodowych umów lub w oparciu o kontrakty ze służbami zatrudnienia różnych krajów. Specjalistyczna kadra międzynarodowego pośrednictwa pracy ma do dyspozycji sieć informacyjną EURES.

Szczególny rodzaj usług stanowi pośrednictwo w sektorze hotelowo-gastronomicznym. Innym obszarem działania ZAV są programy wymiany dla młodych pracowników i studentów, którzy mogą poszerzać swoja wiedzę poprzez zatrudnienie za granicą. Ponadto ZAV realizuje usługi pośrednictwa w ramach międzynarodowych projektów pomocowych rządu federalnego. Są one adresowane do kadr kierowniczych oraz robotników wykwalifikowanych w przedsiębiorstwach niemieckich oraz do niemieckich ekspertów zatrudnianych w krajach rozwijających się bądź w międzynarodowych lub ponadnarodowych organizacjach.

ZAV zajmuje się także reintegracją obywateli innych krajów, wykwalifikowanych robotników i kadry kierowniczej, którzy byli kształceni w Republice Federalnej Niemiec. Prowadzi również sprawy robotników obcokrajowców, którzy pragną wrócić do swojego kraju – w takich przypadkach ZAV ściśle współpracuje z eurodoradcami w urzędach pracy.

E. TRANSNACJONALNE PROGRAMY W DZIEDZINIE EDUKACJI, KSZTAŁCENIA ZAWODOWEGO, POŚREDNICTWA ORAZ PRAKTYKI ZAWODOWEJ

E.1. INSTYTUCJE KOORDYNUJĄCE PROGRAMY UNII EUROPEJSKIEJ

Specjalnie utworzone centra Federalnego Urzędu Pracy (patrz. A.1 i A.2.1) udostępniają informację o możliwościach kształcenia, szkolenia i zatrudnienia w krajach członkowskich Unii Europejskiej.

Krajowe punkty koordynacji programów Unii Europejskiej: ich adresy znajdują się w punkcie F.

Międzynarodowe programy, w których Niemcy biorą udział to:

SOCRATES: Jest największym programem edukacyjnym dla młodzieży wśród programów Unii Europejskiej mającym na celu rozwój kształcenia ogólnego i zawodowego na wysokim poziomie, umożliwiającym szeroką współpracę na poziomie europejskim.

DAAD – Deutscher Akademischer Austauschdienst, KMK and Carl-Duisberg-Gesellschaft e.V.

LEONARDO DA VINCI: drugi co do wielkości program edukacyjny Unii Europejskiej, wspiera i uzupełnia działania służące poprawie jakości kształcenia i szkolenia poszczególnych krajach oraz rozwój poradnictwa zawodowego. Projekt ten jest realizowany przez Federalny Urząd Pracy.

Sector I.1.1.e: *Bundesanstalt für Arbeit* – urząd główny znajduje się w Norymberdze.

Sector II.1.1.b: *Bundesanstalt für Arbeit – Zentralstelle für Arbeitsvermittlung* (urząd główny ds. pośrednictwa znajduje się we Frankfurcie).

Jugend für Europa (Młodzież dla Europy) – biuro niemieckie znajduje się w Bonn. Jest to program Unii Europejskiej mający na celu wymianę młodzieży z rożnych krajów europejskich, m.in. w zakresie organizacji praktyk i seminariów o charakterze pozaszkolnym i pozauniwersyteckim. Ponadto ma być współfinansowana współpraca pomiędzy instytucjami zajmującymi się szeroko rozumianymi sprawami młodzieży.

EURODESK: (patrz: Młodzież dla Europy).

F. RYNEK PRACY

F.1. PŁACE I WYNAGRODZENIA

W Republice Federalnej Niemiec płace i wynagrodzenia oraz świadczenia dot. szkoleń są negocjowane przez partnerów społecznych (związki zawodowe, pracodawcy, stowarzyszenia) i znajdujące się w układach zbiorowych pracy.

Zbiorowe umowy pracy dotyczą:

- ogólnych warunków pracy (Manteltarifverträge), godzin pracy, zwolnień, grupowych płac i wynagrodzeń, zasiłków społecznych),
- minimalnego poziomu wynagrodzeń i płac.

F.2. SŁUŻBY ZATRUDNIENIA

Zgodnie z ustawą o promocji zatrudnienia Federacyjny Urząd Pracy zapewnia pośrednictwo pracy i poradnictwo. Począwszy od 1 stycznia 1995 roku dostępne są również usługi płatne w zakresie poradnictwa i pośrednictwa pracy. Dodatkowe informacje są dostępne w (Federalnym Urzędzie Pracy).

Usługi w zakresie pośrednictwa pracy świadczone przez BA są bezpłatne dla pracowników i pracodawców. Instytucja ta oferuje również poradnictwo dla pracodawców związane z rekrutacją i doborem pracowników.

Federalny Urząd Pracy posiada prawo autoryzacji innych instytucji, m.in. agencji pośrednictwa, w dziedzinie poradnictwa indywidualnego oraz dla specjalnych grup osób, tzn. agencji artystycznych.

Przedsiębiorstwa rybołówstwa oceanicznego oraz śródlądowego kontaktują się z wyspecjalizowanymi regionalnymi lub centralnymi agencjami pośrednictwa.

Ponadto Federalny Urząd Pracy corocznie pośredniczy w obsadzeniu 80% miejsc praktyk zawodowych. Pracę tę wspiera bank danych COMPAS, który zawiera dane o miejscach szkolenia zawodowego. Jest on ciągle rozwijany i wzbogacany.

F.3. PRACA CZASOWA

Pośrednictwo w zakresie pracy czasowej jest prowadzone przez specjalne sekcje Federalnego Urzędu Pracy (patrz, F.2), a także przez prywatne agencje pośrednictwa, których adresy znajdują się na żółtych stronach książek telefonicznych.

Na potrzeby osób poszukujących czasowego zatrudnienia powyżej trzech miesięcy powołane zostały Job-Zeitpersonal – Vermittlung (instytucje pośrednictwa personelu czasowego), a także SERVIS – Vermittlung (Usługi pośrednictwa) dla krótkoterminowego zatrudnienia.

F.4. PRACA AU PAIR

Jest to oferta dla osób w wieku 17–30 lat, które posiadają podstawową znajomość języka kraju, w którym pragną znaleźć tego rodzaju zatrudnienie. Informacja na temat miejsc pracy jest dostępna w Gesllschaft für internationale Jugendkontakte (Stowarzyszenie ds. międzynarodowych kontaktów młodzieży).

ZAŁĄCZNIK – ADRESY

ADAPT
Nationale Informationsstelle ADAPT der Bundesanstalt für Arbeit
(Krajowa Agencja Informacyjna Programu ADAPT w Federalnym Urzędzie Pracy)
Oxfordstrasse 12-16
D-53111 Bonn
Phone: (+49) 228-729-950
Fax: (+49) 228-729-9537

Europejskie Centra Poradnictwa Zawodowego usytuowane w urzędach pracy

Arbeitsamt Aachen
(Urząd Pracy w Aachen)
Roermonder Strasse 51
D-52072 Aachen
Phone: (+49) 241-897-1711 (EURO PC) or (+49) 241-897-1104
Fax: (+49) 241-897-1171 (EURO PC) or (+49) 241-897-1589
E-mail: Berufsberatung_Aachen@t-online.de

Arbeitsamt Bremen
(Urząd Pracy w Bremen)
Doventorsteinweg 48/52
D-28195 Bremen
Phone: (+49)421-178-2103 (EURO PC) or (+49)421-178-2320
Fax: (+49)421-178-2961 (EURO PC) or (+49)421-178-1564
E-mail: Berufsberatung_Bremen@t-online.de

Arbeitsamt Flensburg
(Urząd Pracy we Flensburgu)
Waldstrasse 2
D-24939 Flensburg
Phone: (+49)461-819-399 or (+49)461-819-270
Fax: (+49)461-819-421

Arbeitsamt Frankfurt am Main
(Urząd Pracy we Frankfurcie)
Fischerfeldstrasse 10/12
D-60311 Frankfurt am Main
Phone: (+49)69-2171-0
Fax: (+49)69-2171-2662

Arbeitsamt Hamburg
(Urząd Pracy w Hamburgu)
Kurt-Schumacher-Allee 16
D-20097 Hamburg
Phone: (+49) 40-2485-0
Fax: (+49) 40-2485-2333

Arbeitsamt Kiel
(Urząd Pracy w Kilonii)
Adolf-Westphal-Strasse 2
D-24143 Kiel
Phone: (+49) 431-709-1204 (EURO PC) or (+49) 431-709-1300
Fax: (+49) 431-709-1291

Arbeitsamt Lübeck
(Urząd Pracy w Lubece)
Hans-Böckler-Strasse 1
D-23560 Lübeck
Phone: (+49) 451-588-427 (EURO PC) or (+49) 451-588-291
Fax: (+49) 451-588-604 (EURO PC) or (+49) 451-588-500

Arbeitsamt München
(Urząd Pracy w Monachium)
D-80337 München
Phone: (+49) 89-5154-3145 (EURO PC) or (+49) 89-5154-3195
Fax: (+49) 89-5154-6665 (EURO PC) or (+49) 89-5154-6607
E-mail: Berufsberatung_Muenchen@t-online.de

Arbeitsamt Nürnberg
(Urząd Pracy w Norymberdze)
Richard-Wagner-Platz 5
D-90443 Nürnberg
Phone: (+49) 911-242-2041 or (+49) 911-242-2026
Fax: (+49) 911-242-2859 or (+49) 911-242-2999

Arbeitsamt Rastatt
(Urząd Pracy w Rastatt)
Karlstrasse 18
D-76437 Rastatt
Phone: (+49) 7222-930-223 (EURO PC) or (+49) 7222-930-186
Fax: (+49) 7222-930-244 (EURO PC) or (+49) 7222-930-295
E-mail: Berufsberatung_Rastatt@t-online.de

Arbeitsamt Rheine
(Urząd Pracy w Rheine)
Dutumer Strasse 5
D-48431 Rheine
Phone: (+49) 5971-930-102 (EURO PC) or (+49) 5971-930-200
Fax: (+49) 5971-930-903 (EURO PC) or (+49) 5971-930-900 (central fax)
E-mail: Berufsberatung_Rheine@t-online.de

Arbeitsamt Rosenheim
(Urząd Pracy w Rosenheim)
Wittelsbacher Strasse 57
D-83022 Rosenheim
Phone: (+49) 8031-396-233
Fax: (+49) 8031-202-527 or (+49) 8031-202-400

Arbeitsamt Trier
(Urząd Pracy w Trier)
Schönbornstrasse 1
D-54295 Trier
Phone: (+49) 651-205-440 (EURO PC) or (+49) 651-205-333
Fax: (+49) 651-205-409 (EURO PC) or (+49) 651-205-356

BA – Bundesanstalt für Arbeit
(BA – Federalny Urząd Pracy)
Regensburger Str. 104
D-90478 Nürnberg
Phone: (+49) 911-1790
Fax: (+49) 911-1792-123

Bertelsmann Stiftungsverlag
(Fundacja Wydawnicza Bertelsmann'a)
Carl-Bertelsmann-Str. 256
D-33311 Gütersloh
Phone: (+49) 5241-817-197
Fax: (+49) 5241-819-531

BIBB – Bundesinstitut für Berufsbildung
(Federalny Instytut ds. Edukacji Zawodowej)
Fehrbelliner Platz 3
D-10707 Berlin
Phone: (+49) 30-86430
Fax: (+49) 30-864-32455

BLK – Bund-Länder-Kommission für Bildungsplanung und Forschungsförderung
(Federalna i Landowa Komisja Planowania Edukacji i Badań)
Friedrich-Ebert-Allee 39
D-53113 Bonn
Phone: (+49) 228-54020
Fax: (+49) 228-540-2150

BMA – Bundesministerium für Arbeit und Sozialordnung
(Federalne Ministerstwo Pracy i Spraw Społecznych)
Rochusstrasse 1
D-53123 Bonn
Phone: (+49) 228-5270
Fax: (+49) 228-527-2965

BMBF – Bundesministerium für Bildung, Wissenschaft, Forschung und Technologie
(Federalne Ministerstwo Edukacji, Nauki, Badań i Technologii)
Heinemannstrasse 2
D-53175 Bonn
Phone: (+49) 228-570
Fax: (+49) 228-573-601

Bundesministerium für Familie, Senioren, Frauen und Jugend
(Federalne Ministerstwo ds. Rodziny, Ludzi Starszych, Kobiet i Młodzieży)
Rochusstrasse 8-10
D-53123 Bonn
Phone: (+49) 228-9300
Fax: (+49) 228-930-2221

Bundesanzeiger Verlagsgesellschaft mbH
(Wydawnictwo Gazety Federalnej)
Breite Strasse 78-80
D-50667 Köln
Phone: (+49) 221-20290
Fax: (+49) 221-202-9278
Carl-Duisberg-Gesellschaft e.V.
Weyerstrasse 79-83
D-50676 Köln
Phone: (49) 221-20980
Fax: (49) 221-209-8111

DAAD – Deutscher Akademischer Austauschdienst
(Niemieckie Akademickie Biuro Wymiany)
Kennedyallee 50

D-53175 Bonn
Phone: (+49) 228-8820
Fax: (+49) 228-882-444

EMPLOYMENT --> BMA

EURODESK --> *Jugend für Europa* (Młodzież dla Europy)

Europäische Kommission
Vertretung in der Bundesrepublik Deutschland
(Komisja Europejska; przedstawicielstwo w Republice Federalnej Niemiec)
Zitelmannstrasse 22
D-53113 Bonn
Phone: (+49) 228-530-090
Fax: (+49) 228-530-0950

Europäische Kommission
Vertretung in Berlin:
(Komisja Europejska; przedstawicielstwo w Berlinie)
Kurfürstendamm 102
D-10711 Berlin
Phone: (+49) 30-8960-930
Fax: (+49) 30-892-2059

Europäische Kommission
Vertretung in München:
(Komisja Europejska; przedstawicielstwo w Monachium)
Erhardstrasse 27
D-80331 München
Phone: (+49) 89-202-1011
Fax: (+49) 89-202-1015

Gesellschaft für internationale Jugendkontakte
(Stowarzyszenie ds. Międzynarodowych Kontaktów Młodzieży)
Ubierstrasse 54
D-53175 Bonn
Phone: (+49) 228-957-300

Goethe-Institut
(Instytut Goethego)
Helene-Weber-Allee 1
D-80637 München
Phone: (+49) 89-159-210
Fax: (+49) 89-1592-1450

Institut für Arbeitsmarkt und Berufsforschung der Bundesanstalt für Arbeit
(Instytut ds. Rynku Pracy i Badań Zawodów Federalnego Urzędu Pracy)
Regensburger Strasse 104
D-90478 Nürnberg
Phone: (+49) 911-1790
Fax: (+49) 911-179-3258

Jugend für Europa
Deutsches Büro
(Młodzież dla Europy – Biuro w Niemczech)
Hochkreuzallee 20
D-53175 Bonn
Phone: (+49) 228-95060
Fax: (+49) 228-950-6222

KMK - Ständige Konferenz der Kultusminister der Länder in der Bundesrepublik Deutschland
(Stała Konferencja Ministrów Edukacji i Spraw Kultury Landów Republiki Federalnej Niemiec)
Lennéstrasse 6
D-53113 Bonn
Phone: (+49) 228-5010
Fax: (+49) 228-501-301

LEONARDO --> *Nationale Koordinationsstelle* (Krajowy Punkt Koordynacyjny) LEONARDO

Ministerien der Länder der Bundesrepublik Deutschland
(Landowe Ministerstwa Republiki Federalnej Niemiec)

Bayerisches Staatsministerium für Unterricht, Kultus, Wissenschaft und Kunst
(Bawarskie Landowe Ministerstwo ds. Edukacji, Kultury, Nauki i Sztuki)
Salvatorplatz 2
D-80333 München
Phone: (+49) 89-21860
Fax: (+49) 89-2186-2800

Behörde für Schule, Jugend und Berufsbildung
(Władze ds. Szkolnictwa, Młodzieży i Szkolenia Zawodowego)
Hamburger Strasse 31
D-22083 Hamburg
Phone: (+49) 40-29880
Fax: (+49) 40-2988-3496

Behörde für Wissenschaft und Forschung (Hamburg)
(Władze ds. Nauki i Badań)
Hamburger Strasse 37
D-22083 Hamburg
Phone: (+49) 40-29880
Fax. (+49) 40-2988-2411

Hessisches Kultusministerium
(Ministerstwo ds. Edukacji i Kultury Hesji)
Luisenplatz 10
D-65185 Wiesbaden
Phone: (+49) 611-3680
Fax: (+49) 611-3682099

Hessisches Ministerium für Wissenschaft und Kunst
(Ministerstwo ds. Nauki i Sztuki Hesji)
Rheinstrasse 23-25
D-65185 Wiesbaden
Phone: (+49) 611-1650
Fax: (+49) 611-165-766

Kultusministerium (Mecklenburg-Vorpommern)
(Ministerstwo ds. Edukacji i Kultury Meklemburgii)
Werderstrasse 124
D-19055 Schwerin
Phone: (+49) 385-5880
Fax: (+49) 385-588-7085

Kultusministerium (Sachsen-Anhalt)
(Ministerstwo ds. Edukacji i Kultury Saksonii))
Breiter Weg 31
D-39104 Magdeburg
Phone: (+49) 391-567-3709
Fax: (+49) 391-567-3774

Ministerium für Bildung, Jugend und Sport (Brandenburg)
(Ministerstwo ds. Edukacji, Młodzieży i Sportu Brandenburgii)
Heinrich-Mann-Allee 107
D-14473 Potsdam
Phone: (+49) 331-8660
Fax: (+49) 331-866-3595

Ministerium für Bildung, Kultur und Wissenschaft (Saarland)
(Ministerstwo ds. Edukacji, Kultury i Nauki Saary)
Hohenzollernstrasse 60
D-66117 Saarbrücken
Phone: (+49) 681-5031
Fax: (+49) 681-503-291

Ministerium für Kultus, Jugend und Sport (Baden-Württemberg)
(Ministerstwo ds. Kultury, Młodzieży i Sportu Badenii-Wirtembergii)
Neues Schloß, Schloßplatz 4
D-70173 Stuttgart
Phone: (+49) 711-2790
Fax: (+49) 711-279-2550

Ministerium für Schule und Weiterbildung (Nordrhein - Westfalen)
(Ministerstwo ds. Szkolnictwa i Edukacji Ustawicznej Północnej Nadrenii-Westfalii)
Völklinger Strasse 49
D-40221 Düsseldorf
Phone: (+49) 211-896
Fax: (+49) 211-896-3220

Ministerium für Wissenschaft, Forschung und Kultur (Thüringen)
(Ministerstwo ds. Nauki, Badań i Kultury Turyngii)
Juri-Gagarin-Ring 158
D-99084 Erfurt
Phone: (+49) 361-37900

Ministerium für Wissenschaft, Forschung und Kultur (Brandenburg)
(Ministerstwo ds. Nauki, Badań i Kultury Brandenburgii)
Friedrich-Ebert-Strasse 4
D-14467 Potsdam
Phone: (+49) 331-8660
Fax: (+49) 331-866-1727

Ministerium für Wissenschaft, Forschung und Kultur (Schleswig - Holstein)
(Ministerstwo ds. Nauki, Badań i Kultury w Schleswiku-Holsztynie)
Brunswiecker Strasse 16-22
D-24105 Kiel
Phone: (+49) 431-9880
Fax: (+49) 431-988-2596

Ministerium für Wissenschaft, Forschung und Kunst (Baden - Württemberg)
(Ministerstwo ds. Nauki, Badań i Sztuki Badenii-Wirtembergii)
Königstrasse 46
Postfach 10 34 53
D-70173 Stuttgart
Phone: (+49) 711-2790
Fax: (+49) 711-279-3080

Ministerium für Wissenschaft und Forschung (Nordrhein - Westfalen)
(Ministerstwo ds. Nauki i Badań Północnej Nadrenii-Westfalii)
Völklinger Strasse 49
D-40221 Düsseldorf
Phone: (+49) 211-89604
Fax: (+49) 211-896-4555

Ministerium für Bildung,Wissenschaft und Weiterbildung (Rheinland - Pfalz)
(Ministerstwo ds. Kształcenia, Nauki i Edukacji Ustawicznej Palatynatu Reńskiego)
Mittlere Bleiche 61
D-55116 Mainz
Phone: (+49) 6131-160
Fax: (+49) 6131-162-997

Niedersächsisches Kultusministerium
(Ministerstwo ds. Edukacji i Kultury Dolnej Saksonii)
Schiffgraben 12
D-30159 Hannover
Phone: (+49) 511-1200
Fax: (+49) 511-120-7454

Niedersächsisches Ministerium für Wissenschaft und Kultur
(Ministerstwo ds. Nauki i Kultury Dolnej Saksonii)
Leibnizufer 9
D-30169 Hannover
Phone: (+49) 511-120
Fax: (+49) 511-120-2601

Senator für Bildung, Wissenschaft, Kunst und Sport (Bremen)
(Senator ds. Edukacji, Nauki, Sztuki i Sportu w Bremie)
Rembertiring 8-12
D-28195 Bremen
Phone: (+49) 421-3610
Fax: (+49) 421-361-4176

Senatsverwaltung für Arbeit, Berufsbildung und Frauen Berlin
(Administracja Senacka ds. Pracy, Szkolenia Zawodowego i Kobiet w Berlinie)
Storkower Strasse 134
D-10407 Berlin
Phone: (+49) 30-42140

Senatsverwaltung für Schule, Jugend und Sport Berlin
(Administracja Senacka ds. Szkół, Młodzieży i Sportu w Berlinie)
Storkower Strasse 133
D-10407 Berlin
Phone: (+49) 30-42140
Fax: (+49) 30-4214-4002

Sächsisches Staatsministerium für Kultur
(Landowe Ministerstwo ds. Kultury Saksonii)
Cardaplatz 1 -Westflügel
D-01097 Dresden
Phone: (+49) 351-56400
Fax: (+49) 351-564-2886

Sächsisches Staatsministerium für Wissenschaft und Kunst
(Landowe Ministerstwo ds. Nauki i Sztuki Saksonii)
Wigardstrasse 17
D-01097 Dresden
Phone: (+49) 351-564-6001
Fax: (+49) 351-53735

Thüringer Kultusministerium
(Ministerstwo ds. Kultury Turyngii)
Werner-Seelenbinder-Strasse 1
D-99096 Erfurt
Phone: (+49) 361-34710
Fax: (+49) 361-347-1900

Landesarbeitsamt Baden-Württemberg
(Landowy Urząd Pracy w Badenii-Wirtembergii)
Hölderlinstrasse 36
D-70174 Stuttgart
Phone: (+49) 711-9410
Fax: (+49) 711-9411-640

Landesarbeitsamt Berlin/Brandenburg
(Landowy Urząd Pracy w Berlinie/Brandenburgii)
Friedrichstrasse 34

D-10969 Berlin
Phone: (+49) 30-25320
Fax: (+49) 30-2532-4999

Landesarbeitsamt Hessen
(Landowy Urząd Pracy w Hesji)
Saonestrasse 2-4
D-60528 Frankfurt am Main
Phone: (+49) 69-66700
Fax: (+49) 69-6670-459

Landesarbeitsamt Niedersachsen-Bremen
(Landowy Urząd Pracy w Dolnej Saksonii-Bremie)
Altenbekener Damm 82
D-30173 Hannover
Phone: (+49) 511-98850
Fax: (+49) 511-9885-360

Landesarbeitsamt Nord
(Landowy Urząd Pracy Północ)
Projensdorfer Strasse 82
D-24106 Kiel
Phone: (+49) 431-33950
Fax: (+49) 431-339-5262

Landesarbeitsamt Nordbayern
(Landowy Urząd Pracy w Bawarii Północnej)
Regensburger Strasse 100
D-90478 Nürnberg
Phone: (+49) 911-1790
Fax: (+49) 911-179-4202

Landesarbeitsamt Nordrhein-Westfalen
(Landowy Urząd Pracy w Północnej Nadrenii-Westfalii)
Josef-Gockeln-Strasse 7
D-40474 Düsseldorf
Phone: (+49) 211-43060
Fax: (+49) 211-430-6377

Landesarbeitsamt Rheinland-Pfalz/Saarland
(Landowy Urząd Pracy w Palatynacie Reńskim-Saarze)
Eschberger Weg 86
D-66121 Saarbrücken
Phone: (+49) 681-8490
Fax: (+49) 681-849-180

Landesarbeitsamt Sachsen
(Landowy Urząd Pracy w Saksonii)
Paracelsusstrasse 12
D-09114 Chemnitz
Phone: (+49) 371-91180
Fax: (+49) 371-911-8697

Landesarbeitsamt Sachsen-Anhalt-Thüringen
(Landowy Urząd Pracy w Saksonii-Anhalt-Turyngii)
Merseburger Strasse 196
D-06110 Halle
Phone: (+49) 345-50040
Fax: (+49) 345-500-4555

Landesarbeitsamt Südbayern
(Landowy Urząd Pracy w Bawarii Południowej)
Thalkirchner Strasse 54
D-80337 München
Phone: (+49) 89-54450
Fax: (+49) 89-5445-1560

Nationale Koordinationsstelle EURES
(EURES- Krajowe Biuro Koordynacji)
BA - Bundesanstalt für Arbeit
(Federalny Urząd Pracy)
Regensburger Strasse 104
D-90478 Nürnberg
Phone: (+49) 911-179-2286
Fax: (+49) 911-179-2123

Nationale Koordinationsstelle SOCRATES
(SOCRATES – Krajowe Biuro Koordynacji)
Bundesministerium für Bildung, Wissenschaft, Forschung und Technologie
(Federalne Ministerstwo ds. Edukacji, Nauki, Badań i Technologii)
Heinemannstrasse 2
D-53175 Bonn
Phone: (+49) 228-572-833
Fax: (+49) 228-572-096

Nationale Koordinationsstelle SOCRATES
(SOCRATES – Krajowe Biuro Koordynacji)
Sekretariat der Ständigen Konferenz der Kultusminister der Länder
(Sekretariat Stałej Konferencji Landowych Ministrów Edukacji)
Lennéstrasse 6

D-53113 Bonn
Phone: (+49) 228-5010
Fax: (+49) 228-501-301

Nationale Koordinationsstelle LEONARDO DA VINCI (Area II.1.1.b)
(LEONARDO DA VINCI – Krajowe Biuro Koordynacji)
Zentralstelle für Arbeitsvermittlung
(Centralny Urząd ds. Pośrednictwa Pracy)
Feuerbachstrasse 42-46
D-60325 Frankfurt am Main
Phone: (+49) 69-711-1438
Fax: (+49) 69-711-1540

Nationale Koordinationsstelle LEONARDO DA VINCI (Area I.1.1.e)
(LEONARDO DA VINCI – Krajowe Biuro Koordynacji)
BA - Bundesanstalt für Arbeit, Ref. Ic5
(Federalny Urząd Pracy)
Regensburger Strasse 104
D-90478 Nürnberg
Phone: (+49) 911-1790
Fax: (+49) 911-179-2123

SOCRATES --> *Nationale Koordinationsstelle* SOCRATES
(SOCRATES --> Krajowe Biuro Koordynacji - SOCRATES)

Stiftung Mitarbeit
(Fundacja Współpracy)
Bornheimer Str. 37
D-53111 Bonn
Phone: (+49) 228-604-240
Fax: (+49) 228-604-2422

Verlag K.H. Bock
Postfach 1145
D-53581 Bad Honnef
Phone: (+49) 2224-5443
Fax: (+49) 2224-78310

Zentralstelle für Arbeitsvermittlung
(Centralny Urząd ds. Pośrednictwa Pracy)
Feuerbachstrasse 42
D-60325 Frankfurt am Main
Phone: (+49) 69-71110
Fax: (+49) 69-7111-1555

Zentralstelle für ausländisches Bildungswesen beim Sekretariat der ständigen Konferenz der Kultusminister der Länder in der Bundesrepublik Deuschland - cf. KMK
(Centralny Urząd ds. Zagranicznych Systemów Edukacji, Sekretariat Stałej Konferencji Ministrów Edukacji i Spraw Kultury Landów Republiki Federalnej Niemiec)

ZVS – Zentrale für die Vergabe von Studienplätzen
(Centralny Urząd ds. Podziału Miejsc Studenckich)
D-44128 Dortmund
Phone: (+49) 231-10811
Fax: (+49) 231-108-1227

BIBLIOGRAFIA

Beruf Aktuell (Zawody dzisiaj), publikowane przez BA – Bundesanstalt für Arbeit (Federalny Urząd Pracy), Norymberga.

Krótki opis zawodów rzemieślniczych opracowany zgodnie z regulacjami prawnymi w dziedzinie szkolenia zawodowego (Berufsbildungsgesetz) zawiera też listę zawodów, w których kształcą szkoły zawodowe (Berufsfachschule), szkoły techniczne (Fachschule) i wyższe szkoły techniczne (Fachhochschule) oraz zawody administracyjne zgodne z dziedziną pracy. Aktualizowany corocznie. Dostępny bezpłatnie w urzędach pracy (Arbeitsämter).

Studien- und Berufswahl (Wybór kierunku studiów i kariery) publikowany przez BLK i BA i dostępny dzięki wydawnictwu K.H. Bock.

Krótki opis kierunków studiów w wyższych szkołach technicznych (Fachhochschulen) i na uniwersytetach. Informacja o możliwościach zatrudnienia dla absolwentów. Aktualizowany corocznie.

EBB – Einrichtungen zur Beruflichen Bildung (Instytucje edukacji zawodowej); Publikowany przez BA (Federalny Urząd Pracy): Przewodnik liczący 24 tomy, poświęcony szkoleniu zawodowemu i edukacji ustawicznej.

Bildung und Wissenschaft in Deutschland West (Edukacja i Nauka w Niemczech Zachodnich); dostępny w wydawnictwie Gazety Federalnej *Bundesanzeiger-Verlagsgesellschaft*, Köln: Wprowadzenie do systemu edukacji. Wszystkie części systemu kształcenia: szkoły, kształcenie zawodowe, kolegia i uniwersytety, edukacja ustawiczna i inne możliwości kształcenia.

Studieren in Europa (Studiowanie w Europie); publikowane przez Komisję Europejską, dostępne w wydawnictwie Gazety Federalnej.

Berufsbildungsbericht (Raport dotyczący szkolenia zawodowego); publikowany corocznie przez *BMBFT* i dostępny w wydawnictwie K.H. Bock.

Ausbildung und Beruf (Szkolenie i zawód), publikowany i dostępny w *BMBFT*:

Międzynarodowa broszura poświęcona rządowym regulacjom w dziedzinie szkolenia zawodowego.

BAföG Bundesausbildungsförderungsgesetz (Prawo landowe w dziedzinie świadczeń edukacyjnych), publikowane przez *Deutsche Studentenwerk e.V.* (Niemiecką Unię Studentów), dostępne w wydawnictwie K.H. Bock.

BaföG '97/98 – Gesetz und Beispiele (Prawo i przykłady), publikowany przez *BMBFT*; Informacje o możliwościach uzyskania świadczeń edukacyjnych.

was?wieviel?wer? (Co?Ile?Kto?) publikowany przez BA (Federalny Urząd Pracy). Broszura zawierająca informacje o świadczeniach finansowych oferowanych przez urzędy pracy.

URZĘDY PRACY W REPUBLICE FEDERALNEJ NIEMIEC

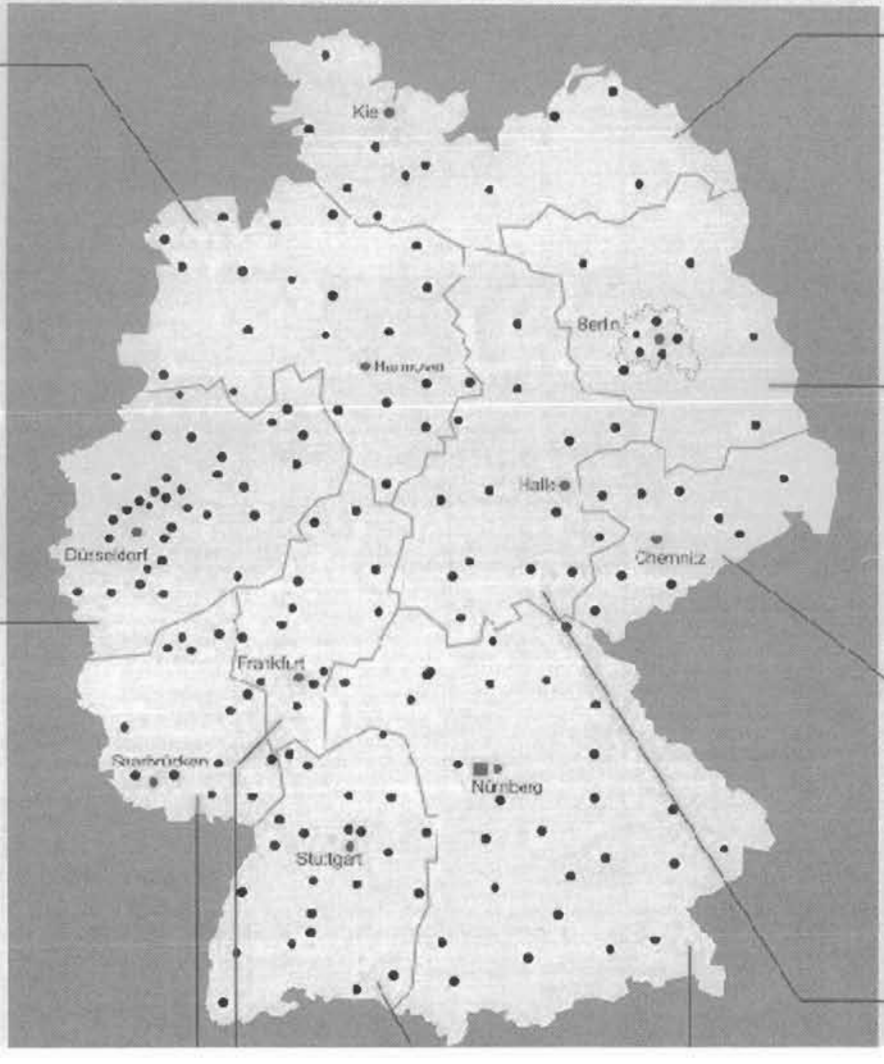

Lower Saxony-Bremen

Hannover
Braunschweig
Bremen
Bremerhaven
Celle
Emden
Goslar
Göttingen
Hameln
Helmstedt
Hildesheim
Leer
Lüneburg
Nienburg
Nordhorn
Oldenburg
Osnabrück
Stade
Uelzen
Vechta
Verden
Wilhelmshaven

North Rhine-Westphalia

Düsseldorf
Aachen
Ahlen
Bergisch Gladbach
Bielefeld
Bochum
Bonn
Brühl
Coesfeld
Detmold
Dortmund
Düren
Duisburg
Essen
Gelsenkirchen
Hagen
Hamm
Herford
Iserlohn
Köln

North

Kiel
Bad Oldesloe
Elmshorn
Flensburg
Hamburg
Heide
Lübeck
Neubrandenburg
Neumünster
Rostock
Schwerin
Stralsund

Berlin-Brandenburg

Berlin
Berlin – Süd
Berlin – West
Berlin – Südwest
Berlin – Nord
Berlin – Mitte
Berlin – Ost
Cottbus
Eberswalde
Frankfurt/Oder
Neuruppin
Potsdam

Saxony

Chemnitz
Annaberg
Bautzen
Dresden
Leipzig
Oschatz
Pirna
Plauen
Riesa
Zwickau

Saxony-Anhalt-Thuringia

Halle/Saale
Altenburg

Krefeld
Meschede
Mönchengladbach
Münster
Oberhausen
Paderborn
Recklinghausen
Rheine
Siegen
Soest
Solingen
Wesel
Wuppertal
Rhineland-Palatinate-Saarland
Saarbrücken
Bad Kreuznach
Kaiserslautern
Koblenz
Landau
Ludwigshafen
Mainz
Mayen
Mortabaur
Neunkirchen
Neuwied
Pirmasens
Saarlouis
Trier
Hesse
Frankfurt
Bad Hersfeld
Darmstadt
Fulda
Gießen
Hanau
Kassel
Korbach
Limburg
Marburg
Offenbach
Wetzlar
Wiesbaden
Baden-Württemberg
Stuttgart
Aalen
Ballingen
Freiburg
Göppingen
Heicelberg
Heilbronn
Karlsruhe
Konstanz
Lörrach
Ludwigsburg
Mannheim
Nagold
Offenburg
Pforzheim
Rastatt
Ravensburg
Reutlingen
Rottweil
Schwäbisch Hall
Tauberbischofsheim
Ulm
Villingen-Schwenningen
Waiblingen
Bavaria
Nürnberg
Ansbach
Aschaffenburg
Augsburg
Bamberg
Bayreuth
Coburg
Deggendorf
Donauwörth
Freising
Hof
Ingolstadt
Kempten
Landshut
Memmingen
München
Passau
Plankircher
Regensburg
Rosenheim
Schwandorf
Schweinfurt
Traunstein
Weiden
Weilheim
Weißenburg
Würzburg
Dessau
Erfurt
Gera
Gotha
Halberstadt
Jena
Magdeburg
Merseburg
Nordhausen
Sangerhausen
Stendal
Suhl
Wittenberg
Legend
Centrala Federalnego Urzędu Pracy
Landowe Urzędy Pracy
Urzędy Pracy

(Stan na: 28.03.02)

Kraj partnerski	Adres	Osoba odpowiedzialna	Eurodoradca	Sprzęt komputerowy	Numer faxu	Adres e-mailowy
	Bundesanstalt für Arbeit Referat Ib5 Regensburger Str. 104 90327 Nürnberg	H. Wilfried **Muswieck** 0911/179-2880 H. Walter **Auerbach** 0911/179-2367			0911/179-1307 0911/179-1307	ba_wilfried.muswieck @t-online.de Wilfried.Muswieck @arbeitsamt.de ba_auerbach@t-online.de
Belgien	AA Aachen Roermonder Str. 51 52072 Aachen	H. Hans Helmut **Lehmkuhl** 0241/897-1206 H. Armin **Hoffmann** 0241/897-1306	H. Lothar **Dröge** 0241/897-1307	Fr. Gabriele **Knorr** 0241/897-1112 -1104(BIZ)	0241/897-1589	Aachen.euroguidace @arbeitsamt.de
Bulgarien	AA Magdeburg Nachtweide 82 39085 Magdeburg	H. Peter **Leppin** 0391/257-1200	Fr. Marion **Schulze** 0391/257-2101 Fr. Regina **Köhler**2105	Fr. Ines **Ruderisch** 0391/257-2033	0391/20251432	Berufsberatung_Magdeburg @t-online.de Magdeburg.euroguidance @arbeitsamt.de
Dänemark	AA Flensburg Waldstr. 2 24939 Flensburg	H. Christopher **Kück** 0461/819-399	Fr. Angela **Höfs** 0461/819-402 Fr. Ute **Meyer** 0461/819-403 H. Jochen **Groneberg** 0461/819-409 H. Joachim **Schneider** 0461/819-407	H. Jochen **Groneberg** 0461/819-409	0461/819-421	Berufsberatung_Flensburg @t-online.de Flensburg.euroguidance @arbeitsamt.de
Estland	AA Erfurt Max – Reger – Str. 1 99096 Erfurt	Hr. Dr. Gerald **Lengyel** 0361/302-1638	Hr. Peter **Lemser** 0361/302-1628	Fr. Patricia **Reichel** 0361/302-1622 Fr. Karin **Held** 0361/302-2231 1230 BIZ	0361/302-2902	Berufsberatung_Erfurt @t-online.de Erfurt.euroguidance @arbeitsamt.de

Kraj partnerski	Adres	Osoba odpowiedzialna	Eurodoradca	Sprzęt komputerowy	Numer faxu	Adres e-mailowy
Finnland	AA Lübeck Hans-Böckler-Str. 1 23560 Lübeck	H. Markus **Dusch** 0451/588-506	Fr. Ursula **Ebbing** 0451/588-421 Fr. Birgtit **Schulz** 0451/588-428	H. Axel **Farsky** 0451/588-549 Fr. Ursula **Ebbing** 0451/588-421	0451/588-604 (Abt. BB)	Berufsberatung_Luebeck @t-online.de Luebeck.euroguidance @arbeitsamt.de
Frankreich	AA Rastatt Karlstr. 18 76437 Rastatt	Fr. Mathilde **Stankowitz** 07222/930-186	H. Jürgen **Kronimus** 07222/930-392 H. Hans Peter **Faller** 07222/930-404 Fr. Roswitha **Nussinger-Fabig** 07222/930-380 Fr. Ruth **Jennihsen-Stellmacher** 07222/930-408	H. Hans Peter **Faller** 07222/930-404 H. Jürgen **Kronimus** 07222/930-392	07222/930-415	Berufsberatung_Rastatt @t-online.de Rastatt.euroguidance @arbeitsamt.de
Griechenland	AA Nürnberg Richard-Wagner-Platz 5 90327 Nürnberg	H. Werner **Burg** 0911/242-2041	Fr. Eveline **Vogt - Sittl** 09131/711-255 H. Daniel **Rieß** 0911/242-2096	H. Klaus **Kretschmer** 0911/242-2806 -2011 -2985	0911/242-2165	Berufsberatung_Nuernberg @t-online.de Nuernberg.euroguidance @arbeitsamt.de
Großbritannien Und Irland	AA Bremen Doventorsteinweg 48-52 28195 Bremen	H. Hans-Jürgen **Lüschen** 0421/178-2520	Fr. Inka **de Pedraza** 0421/178-2103 Fr. Christine **Schöttler** 0421/178-2103	H. Jens **Herrmann** 0421/178-2251 Fr. Heike **Möhlmann** 0421/178-2614	0421/178-1564	Berufsberatung_Bremen @t-online.de Bremen.euroguidance @arbeitsamt.de
Italien	AA München Kapuzinerstr. 26 80337 München	H. Wolfgang **Braun** 089/5154-3150 Fr. Sabine **Nowack** 089/5154-3102	Fr. Susanne **Grüny** 089/5154-3200 H. Peter **Krell** 089/5154-3195 H. Andreas **Neuner** 089/5154-3244 Fr. Manuela **Stock** 089/5154-3175	H. Peter **Krell** 089/5154-3195 oder –3145	089/5154-6607	Berufsberatung_Muenchen @t-online.de Muenchen.euroguidance @arbeitsamt.de

Kraj partnerski	Adres	Osoba odpowiedzialna	Eurodoradca	Sprzęt komputerowy	Numer faxu	Adres e-mailowy
Lettland	AA Rostock Berufsberatung Kopernikusstr. 1a 18057 Rostock	H. Peter **Rogg** 0381/804-3200	H.Dr. Andreas **Roger** 0381/804-126 H- Axel **Goldbecher** 0381/804-1118	H. Gerhard **Olenik** 0381/804-2191	0381/804-1139	Berufsberatung_Rostock @t-online.de Rostock.euroguidance @arbeitsamt.de
Litauen	AA Berlin-Südwest Berufsberatung Lindenstr.22-23 10969 Berlin	Ingrid **Döring** 030/2532-2000 Heike **Stoof-Sasse** 030/2532-2100	H.Klaus **Tuch** 030/8444-2151		030/2532-2211 030/2532-2656	Berufsberatung_EBZ_Berlin @t-online.de Berlin-Suedwest.euroguidance @arbeitsamt.de
Luxemburg	AA Trier Güterstr. 76-78 54295 Trier	H. Ewald **Wollwert** 0651/205-360 o 333	H. Hans-Josef **Puch** 0651/205-365 o.333 H. Bernd **Sevenich** 0651/205-369 o.333 Dorothe Hoffmann 06531/9601-40	H. Bernd **Sevenich** 0651/205-369 o.333	0651/205-356	Berufsberatung_Trier @t-online.de Trier.euroguidance @arbeitsamt.de BIZ-LUX: +352-4785387
Niederlande	AA Rheine Dutumer Str. 5 48431 Rheine	H. Hartmut **Reimold** 05971/930-200 H. Ullrich **Löser** 05971/930-212	H. Heiner **Althoff** 05971/930-209 H. Waldemar **Kraft** 05971/930-207 H. Otto **Pompe** 05971/930-218	H. Heiner **Althoff** 05971/930-209 H. Norbert **Prinzmeier** 05971/930-226	05971/930-909	Berufsberatung_Rheine @t-online.de Rheine.euroguidance @arbeitsamt.de
Norwegen und Island	AA Stade Am Schwingedeich 2 21680 Stade	Herr Ulrich **Guszewski** 04141/926-200	H. Günther **Fischer** 04141/926-260 Fr. Regina **Korte** 04141/926-214 Fr. Ulrike **Kuckuck** 04141/926-262	Fr. Karin **Woch** 04141/926-241	04141/926-238	Stade.euroguidance @arbeitsamt.de

Kraj partnerski	Adres	Osoba odpowiedzialna	Eurodoradca	Sprzęt komputerowy	Numer faxu	Adres e-mailowy
Österreich und Slowenien	AA Rosenheim Wittelsbacher Str. 57 83022 Rosenheim	H. Thomas **Schewe** 08031/202-324 Fr. Theresia **Aicher** 08031/202-338	H. Hubert **Brodowski** 08031/202-253 H. Harald **Janze** 08031/202-239 H. Peter **Reith** 08031/202-332	Fr. Bärbel **Kundt** 08031/202-334 H. Hubert **Brodowski** 08031/202-253	08031/202-527	Rosenheim.euroguidance @arbeitsamt.de
Polen	AA Frankfurt(Oder) Heilbronner Str. 24 15230 Frankfurt(Oder)	H. Martin **Lau** 0335/570-2000 Fr. Birgit **Arendt** 0335/570-2100	Fr. Heidrun **Pflaum** 0335/570-2111 Fr. Editha **Leschke** 03364/504-297	H. Jörg **Reise** 0335/570-2130	0335/570-2999	Frankfurt-Oder.euroguidance @arbeitsamt.de
Portugal	AA Hamburg Kurt-Schumacher- Allee 16 20097 Hamburg	H. Hans-Otto **Bröker** 040/2485-2000 Fr. Dr. Bettina **Wolf** 040/2485-2100 Fax 040/2485 2222	H. Hans-Joachim **Burkhardt** 040/72576-283/259 H. Burghard **Hübner** 040/20202-276/281 H. Peter **Timm** 040/2485-2169/2391	H. Eberhard **Mülder** 040/2485-2190 + 2199 H. Peter **Timm** 040/2485-2169/2391	040/72576-103 040/20202-451 040/2485-1255	Berufsberatung .Hamburg @t-online.de Hamburg.euroguidance @arbeitsamt.de
Rumänien	AA Ulm Wichernstr.5 89073 Ulm	Fr. Dr Marion **Benesch** 0731/160-114 Fax 0731/160-150	H. Joachim **Bartos** 0731/160-128 Fr. Monika **Anneser** 0731/160-118	H.Eugen **Zadarko** 0731/160-511	0731/160-595	Berufsberatung_Ulm @t-online.de Ulm.euroguidance @arbeitsamt.de
Schweden	AA Kiel Adolf-Westphal-Str. 2 24143 Kiel	H. Jürgen **Heycke** 0431/709 1224	Fr. Christiane **van Norden** 0431/709 1209 Fr. Regina **Röber** 0431/709 1226 H.Uwe **Kliesow** 0431/709 1305 H. Andreas **Schüler** 0431/709 1211	H. Uwe **Kliesow** 0431/709 1305 H. Heinz **Klaschus-Klee** 0431/709 1171	0431/709 1291	Berufsberatung_Kiel @t-online.de Kiel.euroguidance @arbeitsamt.de

Kraj partnerski	Adres	Osoba odpowiedzialna	Eurodoradca	Sprzęt komputerowy	Numer faxu	Adres e-mailowy
Schweiz und Liechtenstein	AA Lörrach Brombacher Str. 2 79539 Lörrach	Fr. Annette **Vogel** 07621/178-144	H. Ernst **Schreckenberger** 07621/178-148 H. Dr. Horst **Peters** 07621/178-149 Fr. Helga **Drews** 07621/178-112	Fr. Karla **Rüdiger** 07621/178-146	07621/178-188	Berufsberatung_Loerrach @t-online.de Loerrach.euroguidance @arbeitsamt.de
Slowakei	AA Dresden Budapester Str. 30 01069 Dresden	H. Steffen **Walther** 0351/475-2156	H. Jürgen **Eltzschig** 0351/475-2158 Fr. Daisy **Gärtner** 0351/475-1915	Fr. Anja **Künzelmann** 0351/475-2165	0351/475-2400	Berufsberatung_Dresden @t-online.de Dresden.euroguidance @arbeitsamt.de
Spanien	AA Frankfurt Fischerfeldstr. 10-12 60311 Frankfurt/Main	Fr.Christa **Kolbe - Geipert** 069/2171-2500	H. Klaus **Niestroj** 069/2171-2530 Fr. Dr. Gunhild **Loh** 069/2171-2505 Herr Wolfgang **Becker** 069/2171-2586	Fr. Doris **Meier** 069/2171-2580 06172/486948	069/2171-2662	Frankfurt- Main.euroguidance @arbeitsamt.de
Tschechien	Arbeitsamt Pirna Seminar Str. 9 01796 Pirna	Frau Dr. Hella **Bergmann** 03501/791-500/501 Frau Karin **Kürcz** 03501/791-539	Frau Ulrike **Hoyer** 0351/64472-12 Frau Ortrud **Oelsner** 035971/97-240	Herr Henry **Dietz** 03501/791-545 Frau Janina **Thiele** 03501/791-509	03501/791-680	Berufsberatung_Pirna @t-online.de Pirna.euroguidance @arbeitsamt.de
Ungarn	AA Passau Nikolastraße 94032 Passau	H. Hermann **vom Berg** 0851/508-619 e-mail: Hermann.Berg@arbeitsamt.de H. Franz-Walter **Lustig** 0851/508-685 Franz-Walter.Lustig@ arbeitsamt.de	H. Ludwig **Kapsreiter** 0851/508-668 H. Johannes **Niekrawitz** 0851/508-372	Fr. Siglinde **Schrankl** 0851/508-391		Berufsberatung_Passau @t-online.de Passau.euroguidance @arbeitsamt.de